

KOLEGIUM SĘDZIÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU SZACHOWEGO

00-697 WARSZAWA, Al. Jerozolimskie 49
Tel/fax: 22 841 41 92 oraz 22 841 94 60
e-mail: biuro@pzszech.pl oraz airlik@poczta.onet.pl
witryna: <http://www.pzszech.pl>

Warszawa, 14 grudnia 2016 r.

Biuletyn Nr 2-2016

XXXII Ogólnopolska Konferencja Sędziów Szachowych

Kraków, 5-6 listopada 2016 roku
WYBORY DO KOLEGIM NA KADENCJĘ 2016-2020

Opracował: IA Andrzej Irlik

Spis treści

XXXII Ogólnopolska Konferencja Sędziów Szachowych, Kraków 2016

Sprawozdanie z działalności Kolegium Sędziów Polskiego Związku Szachowego w okresie 10 XI 2012 - 5 XI 2016

Wybory do Kolegium Sędziów PZSzach na lata 2016-2020 – protokół z uzupełnieniami

Wybrane współczesne problemy w praktyce sędziowskiej przedstawione przez A. Brustman na Konferencji 2016

Informacje szkoleniowe – A. Filipowicz

XXXII Ogólnopolska Konferencja Sędziów Szachowych

Kraków, 5-6 listopada 2016 roku

1. Organizator

Małopolski Związek Szachowy w uzgodnieniu z Kolegium Sędziów Polskiego Związku Szachowego.

Z ramienia Małopolskiego Związku Szachowego Konferencję w Krakowie organizuje prezes Jan Kusina. Info: Jan Kusina tel./fax 12-411-48-01, kom. 607-059-125, e-mail: jan.kusina@gmail.com

Kolegium Sędziów Małopolskiego Związku Szachowego:

- przewodniczący IA Andrzej Irlik, tel. 509-740-890, e-mail: airlik@poczta.onet.pl

2. Zgłoszenia

Zgłoszenia na Konferencję, z podaniem terminów rezerwacji noclegu i wyżywienia, prosimy przysyłać **do dnia 10 października br.** pod adresem:

Jan Kusina tel./fax 12-411-48-01, kom. 607-059-125, e-mail: jan.kusina@gmail.com

3. Przyjazdy uczestników

- piątek, 4 listopada 2016 r. w godzinach wieczornych lub
- sobota, 5 listopada 2016 r. w godzinach przedpołudniowych

4. Miejsce obrad, zakwaterowania i wyżywienia:

Zakwaterowanie i obrady Hotel "Optima",
30-646 Kraków, ul. Malborska 65, www.optima.krakow.pl

Koszty zakwaterowania w hotelu "Optima" (pokoje z łazienkami)

pokój 1-osobowy - 80 zł bez śniadania
pokój 1-osobowy - 130 zł z pełnym wyżywieniem
pokój 2-osobowy - 50 zł od każdej osoby bez śniadania
pokój 2-osobowy - 100 zł z pełnym wyżywieniem

Rejestracja w dniu 4 lub 5 listopada 2016 r., w Hotelu „Optima” wraz z wniesieniem opłaty za pobyt.

5. Uczestnictwo

W Konferencji, na prawach delegatów, mogą uczestniczyć wszyscy sędziowie klas: pierwszej, państwowej, FIDE i międzynarodowej FIDE, pod warunkiem posiadania licencji sędziowskiej klasy centralnej oraz uregulowania opłaty sędziowskiej za rok 2016.

6. Terminarz

Sobota, 5 listopada 2016

Zebranie Kolegium Sędziów – godzina do ustalenia

godz. 15.00-19.00

Konferencja – wykłady, obrady i wybory Kolegium

Zmiany Przepisów Gry FIDE oraz regulaminów rankingowych i nadawania tytułów.

godz. 19.00 - kolacja

godz. 20.00 - dyskusja, spotkanie nieoficjalne, kulturalne rozmowy.

Niedziela, 6 listopada 2016

Godz. 9.00-13.30 – Konferencja: wykłady i obrady

Godz. 14.00 - zakończenie konferencji i obiad.

Lista obecności				
XXXII Ogólnopolska Konferencja Sędziów				
Kraków, 5-6 listopada 2016				
1	Filipowicz Andrzej	IA	MA	
2	Brustman Agnieszka	IA	MA	
3	Chojnicki Zenon	IA	PK	
4	Irlík Andrzej	IA	MP	
5	Sokółski Aleksander	IA	DS	
6	Brożek Łukasz	IA	SL	
7	Delega Tomasz	IA	MA	
8	Janik Piotr	IA	MP	
9	Pietraszewski Jarosław	IA	MP	
10	Popławski Tadeusz	IA	LU	

11	Pyda Zbigniew	IA	LU	
12	Ryll Zygmunt	IA	MP	
13	Szewczak Andrzej	IA	MA	
14	Więckowski Ryszard	IA	DS	
15	Królikowski Ryszard	FA	MA	
16	Obrochta Bogdan	FA	SL	
17	Agaciński Tadeusz	FA	WP	
18	Bakalarz Leszek	FA	SK	
19	Cichorz Stanisław	FA	MP	
20	Cybulski Maciej	FA	WP	
21	Ewert Ryszard	FA	MP	
22	Hałubek Stefan	FA	DS	
23	Judek Magdalena	FA	WP	
24	Kopydłowski Waldemar	FA	WP	
25	Krzyżanowski Wojciech	FA	LU	
26	Mąka-Polkowska Magdalena	FA	LU	
27	Michalska Maria	FA	KP	
28	Miętkiewicz Andrzej	FA	LD	
29	Mirosław Michał	FA	LU	
30	Owczarek Przemysław	FA	LB	
31	Parol Krzysztof	FA	MA	
32	Piwowarczyk Piotr	FA	LU	
33	Prus Marek	FA	MA	
34	Ptaszyński Tomasz	FA	SL	
35	Stanaszek Mariusz	FA	MP	
36	Walenciak Katarzyna	FA	MP	
37	Wąsik Roman	FA	PK	
38	Bałda Leszek	P	MA	
39	Błaszczak Jan	P	LU	
40	Bochenko Józef	P	PL	
41	Bujak Józef	P	MP	
42	Dzikowski Michał	P	DS	
43	Gałkowski Lech	P	PO	
44	Kasperek Wiesław	P	MP	
45	Kulik Waldemar	P	MA	
46	Libura Wiesław	P	PO	
47	Michalski Andrzej	P	KP	
48	Moraś Jerzy	P	MA	
49	Mrozińska Anna	P	PO	
50	Mroziński Paweł	P	MP	
51	Orłowski Mirosław	P	WM	
52	Orzechowski Marcin	P	WP	
53	Różycki Dariusz	P	MA	
54	Sroczyński Maciej	P	WP	
55	Wolak Jacek	P	MP	
56	Ziółkowski Bolesław	P	PK	

57	Bartkowiak Damian	I	WP	
58	Baryczka Kamil	I	MP	
59	Cholewa Jerzy	I	MP	
60	Ciesiński Andrzej	I	WP	
61	Damian Daniel	I	DS	
62	Derecki Krzysztof	I	WP	
63	Dranka Jowita	I	DS	
64	Dymek Łukasz	I	LU	
65	Klukiewicz Piotr	I	DS	
66	Kowalczyk Rafał	I	LD	
67	Kowara Magdalena	I	WP	
68	Kuś Bernard	I	MP	
69	Łukasiewicz Przemysław	I	ZP	
70	Miklosik Leon	I	WP	
71	Orzechowski Krzysztof	I	SL	
72	Pańczyk Krzysztof	I	MA	
73	Rymarowicz Paweł	I	MA	
74	Skrzypczak Tomasz	I	SK	
75	Suliborski Artur	I	MA	
76	Sykuła Andrzej	I	LU	
77	Turecki Stanisław	I	MP	
78	Ważny Marcin	I	LU	
79	Wieczorek Janusz	I	SL	
80	Wolska Marta	I	DS	
81	Zapała Jan	I	MP	
82	Kmyruka Danuta	III	KP	nie głosowała
83	Shilov Sergej	-	MP	nie głosował

SPRAWOZDANIE z działalności Kolegium Sędziów Polskiego Związku Szachowego w okresie 10 XI 2012 - 5 XI 2016 IA Andrzej Filipowicz

Skład Kolegium

Przewodniczący: IA Andrzej FILIPOWICZ

Członkowie: IA Agnieszka BRUSTMAN, IA Zenon CHOJNICKI, FA Adam CURYŁO, IA Andrzej IRLIK, IA Aleksander SOKÓLSKI, FA Bogdan OBROCHTA i FA Ryszard KRÓLIKOWSKI.

Forma pracy i działalność Kolegium Sędziów w okresie 2012-2016

Decyzje i ustalenia podejmowane były przede wszystkim w drodze elektronicznego głosowania. Członkowie Kolegium, niestety nie zawsze wszyscy, brali udział

w rozwiązywaniu bieżących spraw, protestów i zażaleń składanych przez działaczy oraz reklamacji zgłaszanych przez sędziów i zawodników do Kolegium.
Zebrania Członków Kolegium odbywały się tylko w dniach Konferencji.

Nowe sędziowskie tytuły w latach 2013-2016

Sędzia klasy międzynarodowej FIDE (IA):

2013 **IA** Sokólski, Aleksander
2014 **IA** Brożek Łukasz

Sędzia klasy FIDE (FA):

2013 **FA** Kozubał Kazimierz
2013 **FA** Polkowski Zdzisław
2013 **FA** Sowa Tomasz
2013 **FA** Stefaniak Tomasz
2013 **FA** Brożek Łukasz
2013 **FA** Jaroch Paweł
2013 **FA** Parol Krzysztof
2013 **FA** Wasik Roman
2013 **FA** Judek Magdalena
2013 **FA** Heba Krzysztof
2013 **FA** Owczarek Przemysław
2013 **FA** Piwowarczyk Piotr
2014 **FA** Cybulski Maciej
2014 **FA** Mąka-Polkowska Magdalena
2014 **FA** Walenciak, Katarzyna
2015 **FA** Krzyżanowski Wojciech

Ogólnopolskie Kursy Sędziowskie 2013-2016

Kolegium Sędziów zorganizowało Kursy Sędziowskie

Centralny Kurs Sędziowski, Puławy, 22–26 października 2013 roku, który obejmował

- a) kandydatów na sędziów klasy państwowej,
- b) kandydatów na sędziów klasy pierwszej,
- c) kandydatów na sędziów klasy II (wyjątkowe sytuacje)

Organizator Lubelski Związek Szachowy na zlecenie Kolegium Sędziów Polskiego Związku Szachowego. Kurs był świetnie zorganizowany przez Prezesa Lubelskiego Związku Szachowego Krzysztofa Górę i odbył się w doskonałych warunkach w Puławach.

W kursie uczestniczyło 45 sędziów, którzy wzięli udział w egzaminie końcowym, w formie testu z przepisów gry, systemów kojarzeń oraz rankingów FIDE i PZSzach. Komisja Egzaminacyjna w składzie: IA Andrzej Filipowicz – przewodniczący, IA Zenon Chojnicki, IA Aleksander Sokólski i IA Andrzej Irlik

Klasę Państwową otrzymali

Nr	Kat.	Nazwisko Imię	Woj.	Klub
1	I	Bałda Leszek	MA	LKS Lotos Jabłonna

2	II	Bochenko Jozef	PL	LUKSz Orient Sokółka
3	II	Cybulski Maciej	WP	MKS przy MDK Trzcianka
4	I+	Flaziński Jozef	MA	UKS-STSz Sokołów Podlaski
5	I	Góra Krzysztof	LU	Żyrzyn
6	I	Heba Krzysztof	LB	KS 64 Zielona Góra
7	I	Kamieniecki Tomasz	ZP	AKSz Hetman-Polit. Koszalin
8	II	Kępa Wojciech	LU	UKS Awans Żyrzyn
9	II	Kretowicz Piotr	MP	GKSz Kornuty Gorlice
10	k	Libura Wiesław	PO	MKSŁ Konrada Gdańsk
11	k	Mąka-Polkowska Magdalena	LU	Lublin
12	I++	Michalak Robert	PL	KSz Maraton Łomża
13	II	Moraś Jerzy	MA	Warszawa
14	I++	Mrozińska Anna	PO	UKS Korona Gdańsk
15	I	Mroziński Paweł	MP	Rabka Zdrój
16	II	Owczarek Przemysław	LB	KS 64 Zielona Góra
17	k	Piwowarczyk Piotr	LU	Łuków
18	k	Polkowski Piotr	LU	Lublin
19	II	Sowa Agnieszka	LB	ŻKSz Żary
20	I	Walenciak Katarzyna	MP	UKS przy SP 8 Chrzanów
21	I	Wolak Jacek	MP	KKSz Kraków
22	II	Wiśniewski Arkadiusz	LB	KSz Sulechów

Klasę I otrzymali

	Kat.	Nazwisko i imię	WZSz	Miasto
23	k	Choroszej Aleksander	MA	UKS MDK Otwock
24	I	Dzikowski Michał	DS	MDK Śródmieście Wrocław
25	I	Gawle Ireneusz	MA	Warszawa
26	I++	Hałas Przemysław	KP	Bydgoszcz
27	I++	Janiszewski Maciej	SL	KS DORS Ruda Śląska
28	k	Korbał Arkadiusz	ZP	KSz Gryf Szczecin
29	I	Korzekwa Marcin	DS	KSz GAMBIT MDK Świdnica
30	II	Koseski Andrzej	MA	MTSz Mińsk Mazowiecki
31	k	Kowalczyk Rafał	LD	LKS PARK Starzenice
32	k+	Krasiewicz Robert	MA	UKS TSz Zieloni Zielonka
33	II	Kulik Waldemar	MA	PUKS Fides Węgrów
34	II	Opolski Piotr	LU	LUKS Lubartów
35	II	Orłowski Mirosław	WM	MLKS Ostródzianka Ostróda
36	FM	Owczarzak Jerzy	MA	KSz Polonia Warszawa
37	I+	Rogała Robert	MA	Warszawa
38	II	Różycki Dariusz	MA	UKS Szachylice Chylice
39	II	Rymarowicz Paweł	MA	UKS MDK Otwock
40	I+	Sobczyński Roman	PO	MTS Kwidzyn
41	I	Suliborski Artur	MA	MTSz Mińsk Mazowiecki
42	I	Wajszczyk Piotr	MA	SSz Modus Warszawa
43	II	Węgrzyniak Tadeusz	LU	Gambit Międzyrzec Podlaski
44	II	Wiśniewski Jarosław	KP	Nakło n/Notecią
		Wynik egzaminu		na klasę II
45	I	Swatek Wojciech	LU	Lublin

Centralny Kurs Sędziowski, Ustroń/Wisła 27–31 maja 2015 roku

Kurs sędziowski obejmował trzy grupy sędziów:

- a) kandydatów na sędziów klasy państwowej,
- b) kandydatów na sędziów klasy pierwszej,
- c) kandydatów na sędziów klasy II (wyjątkowe sytuacje).

Organizator Śląski Związek Szachowy

na zlecenie Kolegium Sędziów Polskiego Związku Szachowego.

Kurs był świetnie zorganizowany przez FA Bogdana Obrochtę, który zapewnił bardzo dobre warunki pobytu i przeprowadzenia kursu.

W kursie w Ustroniu/Wisła w dniach 27-31 maja 2015 roku na klasę państwową i pierwszą wzięło udział 41 sędziów, w wykładowcami byli członkowie Kolegium. Komisja Egzaminacyjna: IA Andrzej Filipowicz – przewodniczący oraz FA Bogdan Obrochta, IA Aleksander Sokółski, IA Andrzej Irlik i FA Ryszard Królikowski

Klasę Państwową otrzymali

Nr	Kat.	Nazwisko Imię	Woj.	Klub
1	I	Duda, Marcin	SK	Kielce
2	I	Dzikowski, Michał	DS	KSz Polonia Wrocław
3	k	Flak, Paweł	MA	SzUKS Gostmat 83 Gostynin
4	I++	Janiszewski, Maciej	SL	KS DORS Ruda Śląska
5	k	Korbał, Arkadiusz	ZP	KSz Gryf Szczecin
6	I	Krzyżanowski, Wojciech	LU	LKSz Lublin
7	II	Łaszewski, Kazimierz	ZP	UKS Szach Gryfice
8	I	Orzechowski, Marcin	WP	UKS Pogoń Nowe Skalmierzyce
9	FM	Owczarzak, Jerzy	MA	KSz Polonia Warszawa
10	II	Kulik, Waldemar	MA	Węgrów
11	II	Koseski, Andrzej	MA	MTSz Mińsk Mazowiecki
12	II	Dariusz Różycki	MA	KS LAURA Chylice

Klasę I Sędziowską otrzymali

	Kat.	Nazwisko i imię	WZSz	Miasto
1	II	Adamek, Artur	DS	LKS Goniec Żarów
2	k	Bartkowiak, Damian	WP	KS KORONA Zakrzewo
3	I	Brożek, Ewa	SL	UKS 21 Podlesie
4	II	Cichanowicz, Piotr	WM	MLKS Czarni Olecko
5	I	Ciesiński, Andrzej	WP	AZS Poznań
6	I+	Daniel, Damian	DS	LKS Goniec Żarów
7	I+	Derecki, Krzysztof	WP	KTS Kalisz
8	I	Dranka, Jowita	DS	LKS Goniec Żarów
9	k	Dymek, Łukasz	LU	Szachpol Łuków
10	k	Grochowalski, Paweł	KP	WKSz 1938 Włocławek
11	II	Herok, Katarzyna	SL	PSSz Pszczyna
12	k	Klukiewicz, Piotr	DS	AZS Politechnika Wrocław
13	I++	Kowara, Magdalena	WP	MKS przy MDK Trzcianka
14	k	Lorenc, Marian	PK	KKSz Urania Krosno
15	II	Orzechowski, Krzysztof	SL	UKS Pionier Jastrzębie Zdrój
16	IM	Pańczyk, Krzysztof	SL	ZAGŁĘBIE Dąbrowa Górń.
17	II+	Prażmowski, Włodzimierz	MA	UKSz Hetman Warszawa
18	k	Tworuszka, Sebastian	SL	Bytom
19	II	Ważny, Marcin	LU	LKSz Lublin
20	I	Wysocki, Mieczysław	MA	SSz Modus Warszawa
21	I	Wolska, Marta	DS	MDK Śródmieście Wrocław
22	II	Wieczorek, Janusz	SL	MKSz Rybnik

23	k	Kardyś, Zbigniew	PK	LKS Parnas Stara Wieś
24	I	Turzyńska, Grażyna	PO	UKS Ósemka Chojnice
25	I	Sowa, Bernard	SL	UKS Mat Zabrze-Grzybowice
26	I	Kossakowska Anna	PL	UMKSz Jaćwież Suwałki

Ogólnopolskie Konferencje Sędziowskie

Głównym celem i zarazem zadaniem Konferencji Sędziowskich w latach pomiędzy wyborami, są kwestie szkoleniowe – przedstawienie zmian w przepisach międzynarodowych i krajowych oraz przedyskutowanie spraw bieżących związanych z działalnością sędziowską i sytuacją sędziów w kraju.

Na wszystkich Konferencjach, Kolegium informowało sędziów o wszelkich światowych nowościach i zmianach, także na temat licencji sędziowskich FIDE oraz przygotowało wykłady z przepisów gry, turniejowych, regulaminowych oraz zmian w przepisach rankingowych i nadawania kategorii krajowych i tytułów międzynarodowych.

Kolegium Sędziów zorganizowało:

XXIX Ogólnopolską Konferencję Sędziowską, Puławy, 26-27 X 2013 roku.

Organizatorem Konferencji był Lubelski Związek Szachowy w uzgodnieniu z Kolegium Sędziów Polskiego Związku Szachowego, a praktycznie wszystkimi sprawami organizacyjnymi zajmował się ówczesny prezes Lubelskiego Związku Szachowego Krzysztof Góra, którego wspomagała Małżonka. Oboje znakomicie wywiązali się z obowiązków organizatora.

XXX Ogólnopolską Konferencję Sędziowską w Wałczu w 11-12 X 2014 roku, przy współpracy z Centralnym Ośrodkiem Sportu w Wałczu. Uczestniczyło 34 obecnych sędziów.

XXXI Ogólnopolską Konferencję Sędziowską we Wrocławiu, 7-8 XI 2015

Organizatorem Konferencji Kolegium Sędziów Dolnośląskiego Związku Szachowego, a praktycznie IA Aleksander Sokółski. Uczestniczyło 51 sędziów

XXXII Ogólnopolską Konferencję Sędziowską w Krakowie, 5-6 XI 2016 roku, przy współpracy z Małopolskim Związkiem Szachowym. Główni organizatorzy Jan Kusina i Andrzej Irlik

Seminaria sędziowskie na klasę FIDE

Polanica Zdrój, 20-24 VIII 2016. Uczestniczyło 11 sędziów. Wykłady prowadzili wykładowca FIDE IA Andrzej Filipowicz oraz jako asystent IA Aleksander Sokółski, który był głównym organizatorem seminarium. Testy FIDE zaliczyli:

1. Ciesiński Andrzej
2. Daniel Damian
3. Duda Marcin
4. Dzikowski Michał
5. Korbał Arkadiusz
6. Kowalczyk Rafał
7. Libura Wiesław
8. Mrozińska Anna
9. Orzechowski Marcin
10. Różycki Dariusz
11. Wolska Marta
12. Skiba Krzysztof

Wnioski z Konferencji Rok 2012

Wniosek Jarosława Pietraszewskiego o wznowienie współpracy PZSzach z autorami programu Swiss Manager. Wniosek Marii Michalskiej o zbieraniu ofert na organizację Kursokonferencji w 2014 roku. Wniosek Tomasa Ptaszyńskiego o młodzieżowej klasie sędziowskiej.

Rok 2013

Wniosek 1: Każdy sędzia główny jest zobowiązany do przesłania końcowego sprawozdania z turnieju rangi mistrzostw województwa do Wojewódzkiego Kolegium Sędziów, właściwego dla miejsca rozegrania turnieju, a dla turniejów centralnych do Kolegium Sędziów PZSzach.

Wniosek 2: Konferencja Sędziów wnioskuję do Zarządu PZSzach o poczynienie kroków w celu zabezpieczenia danych osobowych członków Polskiego Związku Szachowego ujawnionych w Centralnym Rejestrze PZSzach poprzez zabezpieczenie techniczne i prawne.

Wniosek 3: Ogólnopolska konferencja Sędziów wystosuje wniosek do Zarządu PZSzach, aby nie było opłat za nadawanie kategorii i tytułów szachowych krajowych.

Rok 2014 Problemy do rozwiązania

1. Kwestia konsekwencji w stosunku do sędziów, którzy nie uczestniczyli w Konferencjach Sędziowskich, przynajmniej raz na trzy lata. Wielu z nich ma kłopoty ze zrozumieniem współczesnych przepisów gry, co rzuca się w oczy obserwując decyzje podejmowane przez tych arbitrów. Ma to wyraz w wielu protestach.
2. Seminarium dla arbitrów FIDE – ostatnie w Puławach zaowocowała kilkunastoma normami, a następnie tytułami FA dla polskich arbitrów.
3. Seminarium dla sędziów IA, które proponuje FIDE w formie stacjonarnej lub internetowej. Na świecie zorganizowano 7 takich seminariów w drugim kwartale 2014 roku w językach FIDE, tłumaczonych na miejscowy język.
4. Tłumaczenie aktualnych przepisów gry oraz innych regulaminów FIDE.
5. Problem obliczania Bergera i Buchholza w przypadku niegranych partii.
6. Nowy, uzupełniający przepis art. 11.3b, kwestia zatwierdzenia i jego stosowania w praktyce.
7. Problem regulaminów PZSzach, które z uwagi na różne sformułowania utrudniają pracę sędziów i pociągają za sobą liczne protesty.
8. Problemy z programami kojarzenia par „Swiss Manager” i „Chess Arbiter”

Wniosek

Opracowanie nowego Regulaminu Klasyfikacyjnego, uwzględniającego zrównanie praw zawodników niezarejestrowanych i polskich z zawodnikami innych federacji oraz nadawanie kategorii PZSzach na podstawie rankingu FIDE. Wniosek tylko został częściowo zrealizowany.

Rok 2015

Nie było wniosków

Protesty i reklamacje w okresie 2015-2016

1. Wniosek dotyczący MP do lat 6 w sprawie złej informacji na odprawie technicznej.
2. Wniosek w sprawie turnieju o II kat. w Suchedniowie
3. Kwestia kojarzenia na eliminacjach MP.
4. Protest w sprawie MP do 10 lat
5. Protest w sprawie walkoweru na turnieju im. Najdorfa w W-wie
6. Eliminacje MP juniorów w Suchedniowie 2015.
7. Około 20-30 pytań rocznie w sprawie interpretacji „Przepisów Gry” przez arbitrów.

Większość Członków Kolegium ustosunkowała się do wymienionych protestów, a Przewodniczący wysyłał odpowiedź do petentów.

PROTOKÓŁ z uzupełnieniami XXXII Ogólnopolskiej Konferencji Sędziów Szachowych

zorganizowanej w dniach 5-6 listopada 2016 roku w Krakowie
przez Małopolski Związek Szachowy

1. XXXII Konferencja Sędziów Szachowych odbywała się w Krakowie w dniach 5 i 6.11.2016. Konferencję otworzył Przewodniczący Kolegium Sędziów PZSzach Andrzej Filipowicz, który powitał gości, w szczególności Prezesa PZSzach Tomasza Delegę, i podziękował organizatorom z Małopolskiego Związku Szachowego za przygotowanie Konferencji.
2. P. Filipowicz zaproponował na prowadzących obrady Zygmunta Rylla i Bogdana Obrochtę. Zebrani przez aklamację wybrali pp. Rylla i Obrochtę na prowadzących obrady. P. Ryll zaproponował na protokolantów Mariusza Stanaszka i Józefa Bujaka, którzy zostali wybrani przez aklamację.
3. P. Ryll przedstawił porządek obrad. P. Andrzej Ciesiński wniósł o dodanie do porządku po wyborze członków Kolegium punktu „dyskusja i wolne wnioski”. Wniosek przyjęto jednogłośnie.
4. P. Ryll zaproponował aby połączyć Komisję Mandatową z Komisją Skrutacyjną. Wniosek przyjęto jednogłośnie.
Do Komisji Mandatowej i Skrutacyjnej zaproponowano : Stanisława Cichorza, Mirosława Orłowskiego, Andrzeja Ciesińskiego i Piotra Klukiewicza. Zostali oni jednogłośnie wybrani.
Komisje ukonstytuowały się :
Komisja Mandatowa : Przewodniczący – P. Klukiewicz, Członkowie - A. Ciesiński, M. Orłowski, S. Cichorz;
Komisja Skrutacyjna: Przewodniczący – Andrzej Ciesiński, Sekretarz – M. Orłowski, Członkowie – P. Klukiewicz, S. Cichorz.
Do Komisji Uchwał i Wniosków zgłoszono Magdalenę Judek i Przemysława Łukasiewicza, którzy zostali jednogłośnie wybrani.
Komisja ukonstytuowała się w składzie: Przewodniczący – Magdalena Judek, Członek – Przemysław Łukasiewicz.
5. Przewodniczący Kolegium A. Filipowicz przedstawił sprawozdane z działalności Kolegium w latach 2012-2016 (stanowiące załącznik do nin. protokołu).
6. W trakcie dyskusji:
 - Wojciech Krzyżanowski sprostował datę uzyskania tytułu FA,
 - Andrzej Ciesiński zwrócił uwagę na brak wyraźnego określenia roli Kolegium Sędziów w środowisku szachowym oraz brak opisu w sprawozdaniu działań Kolegium w zakresie wyjaśniania przepisów i praktyki sędziowskiej,
 - Bogdan Obrochta zwrócił uwagę na konieczność wspierania sędziów przez Kolegium, w szczególności poprzez systematyczne wydawanie biuletynu Kolegium zawierającego wskazówki interpretacji przepisów i rozwiązywania problemów sędziowskich,
 - Jan Kusina poprosił o wyjaśnienie sprawy autoryzacji przez FIDE programu Chessarbiter,
 - T. Delega wyjaśnił, że na posiedzeniu Komisji FIDE ds. Systemów Kojarzeń i Programów byli obecni T. Delega, A. Dzwonkowski i A. Filipowicz, zabrakło natomiast A. Sokólskiego, który prowadził korespondencję z FIDE w sprawie autoryzacji programu. Zdaniem Komisji

FIDE nasza aplikacja została wysłana zbyt późno i komisja nie zdążyła przeanalizować do końca naszego programu. Ustalono, że komisja wypowie się w tej sprawie do końca roku 2016, a ostateczną decyzję w tej sprawie podejmie najbliższa Rada Prezydencka FIDE.

- A. Filipowicz dodał, że sprawa przedłużania się procedur autoryzacji dla polskiego programu wynika również z komercyjnego wsparcia władz FIDE i ECU dla konkurencyjnego programu SwissManager. W związku z zakończeniem kadencji złożono p. Filipowiczowi podziękowania za 12 letnie przewodniczenie Kolegium. Prezes MZSzach Jan Kusina dołączył się do podziękowań, podkreślając jednoosobowe redagowanie przez p. Filipowicza miesięcznika „Szachista”. Podziękowanie przekazał również Z. Ryll.

7. Prowadzący p. Ryll poprosił Komisję Mandatowo-Skrutacyjną o protokół i sprawozdanie z badania listy obecności. Wobec nie możliwości ustalenia liczby obecnych zarządzono 10 minutową przerwę. Ponieważ stwierdzono rozbieżność między listą obecności i liczbą wydanych mandatów zarządzono weryfikację listy i wydanych mandatów, a na czas przygotowywania przez Komisję sprawozdania prowadzący poprosił p. Filipowicza o omówienie zmian w przepisach przyjętych na Kongresie w Baku, które miały być przedstawiane w toku obrad. P. Filipowicz przedstawił w zarysie kulisy przyjętych w Baku zmian przepisów gry oraz przystąpił do szczegółowego ich omówienia.

Ponieważ w dalszym ciągu Komisja Mandatowo- Skrutacyjna nie sporządziła swego protokołu prowadzący przystąpił do kolejnego punktu obrad.

8. Zgłoszono kandydatów na Przewodniczącego Kolegium:

- J. Kusina zgłosił Andrzeja Irlika, który wyraził zgodę,
- Dariusz Różycki zgłosił Andrzeja Filipowicza, który nie wyraził zgody,
- Anna Mrozińska zgłosiła Aleksandra Sokólskiego, który wyraził zgodę.

Zamknięto listę kandydatów.

P. Obrochta poprosił kandydatów o krótkie przedstawienie programu.

A. Irlik krótko się przedstawił i omówił swój program jako kontynuację dotychczasowych działań Kolegium, prowadzenie szkoleń i konferencji sędziowskich w celu podnoszenia kwalifikacji oraz prowadzenie wymiany kadry sędziowskiej między poszczególnymi okręgami.

A. Sokólski jako główne cele swego przyszłego działania podał aktualizację tematyki kursów sędziowskich, publikacje ujednoliconych przepisów, poprawienie komunikacji Kolegium ze środowiskiem sędziowskim, pogłębianie współpracy z zagranicą, utrzymywanie współpracy Kolegium z sędziowskimi kolegiami w województwach, przegląd i aktualizacja dokumentów Kolegium na stronie PZSzach, utrzymanie niezależności Kolegium; pytany o nieobecność na Komisji FIDE w Baku na której omawiano sprawę autoryzacji dla programu ChessArbiter wyjaśnił że wynikało to z wielu przyczyn (m. in. pełnienie przez niego funkcji sędziego na Olimpiadzie w Baku).

- 7a. Przewodniczący Komisji Mandatowej P. Klukiewicz przedstawił sprawozdanie Komisji: wydano 80 mandatów, bezwzględna większość wynosi 41 głosów, a podjęte uchwały Konferencji będą poosiadały moc prawną.

9. Przygotowano karty do głosowania i przystąpiono do wyboru Przewodniczącego Kolegium w trybie tajnym, a w czasie liczenia głosów p. A. Filipowicz kontynuował swe omówienie zmian przepisów gry.

Przewodniczący Komisji Skrutacyjnej Andrzej Ciesiński poinformował że wobec pojawienia się na sali obrad nowego uprawnionego wydano mu kartę do głosowania, a w Konferencji bierze udział 81 sędziów.

Niemniej jednak jeden uprawniony nie wziął udziału w głosowaniu, a więc oddano 80 głosów, wszystkie były ważne. Komisja po przeliczeniu głosów stwierdziła że: Andrzej Irlik uzyskał 48 głosów,

Aleksander Sokółski uzyskał 32 głosy.

Przewodniczącym Kolegium Sędziów PZSzach na kolejną kadencję 2016-2020 został wybrany Andrzej Irlik.

10. Przystąpiono do wyboru członków Kolegium na kolejną kadencję i rozpoczęto zgłaszanie kandydatów:
- A. Irlik zgłosił : Andrzeja Filipowicza (wyraził zgodę), Zenona Chojnickiego (wyraził zgodę), Bogdana Obrochtę (wyraził zgodę), Zbigniewa Pydę (wyraził zgodę), Jarosława Pietraszewskiego (wyraził zgodę).
 - Krzysztof Parol zgłosił Agnieszka Brustman (wyraziła zgodę),
 - J. Kusina zgłosił Przemysław Łukasiewicza (wyraził zgodę),
 - Maciej Sroczyński zgłosił Magdalena Judek (wyraziła zgodę),
 - zgłoszono Aleksandra Sokółskiego (wyraził zgodę), Zygmunta Rylla (nie wyraził zgody), Andrzeja Szewczaka (nie wyraził zgody),
 - Janusz Wieczorek zgłosił Łukasza Brożka (wyraził zgodę),
 - Józef Bujak zgłosił Mariusza Stanaszka (nie zgodził się),
 - Katarzyna Walenciak zgłosiła Pawła Mrozińskiego (wyraził zgodę),
 - Damian Bartkowiak zgłosił Macieja Cybulskiego (wyraził zgodę).
- Zamknięto listę kandydatów obejmującą 13 osób.
- W czasie przygotowania list A. Filipowicz kontynuował przedstawianie zmian w przepisach gry przyjętych w Baku.
11. Wydano karty do głosowania i przeprowadzono tajne wybory członków Kolegium Sędziów PZSzach.
- W trakcie liczenia głosów po krótkiej przerwie przedstawiono nowy program do kojarzenia par w turniejach szachowych ChessManager.
- Przewodniczący Komisji Wyborczej A. Ciesiński poinformował że wydano 81 kart do głosowania, oddano 80 głosów, w tym 79 ważnych, oraz przedstawił wyniki głosowania:
- | | |
|------------------------|-------------|
| Andrzej Filipowicz | - 64 głosy |
| Bogdan Obrochta | - 50 głosów |
| Aleksander Sokółski | - 46 głosów |
| Agnieszka Brustman | - 45 głosów |
| Zenon Chojnicki | - 42 głosy |
| Magdalena Judek | - 33 głosy |
| Maciej Cybulski | - 31 głosów |
| Jarosław Pietraszewski | - 29 głosów |
| Ryszard Królikowski | - 26 głosów |
| Zbigniew Pyda | - 26 głosów |
| Łukasz Brożek | - 22 głosy |
| Paweł Mroziński | - 18 głosów |
| Przemysław Łukasiewicz | - 10 głosów |
- Zatem członkami Kolegium Sędziów PZSzach na kadencję 2016-2020 zostali: Andrzej Filipowicz, Bogdan Obrochta, Aleksander Sokółski, Agnieszka Brustman, Zenon Chojnicki, Magdalena Judek i Maciej Cybulski.
- Na tym obrady w dniu 5 listopada zakończono o godzinie 19.45.
- W dniu 6 listopada wznowiono obrady XXXII Ogólnopolskiej o godz. 9.00 i A. Filipowicz kontynuował przedstawianie zmian w przepisach gry przyjęte na Kongresie FIDE w Baku.
12. Dyskusję rozpoczął M. Stanaszek zwracając uwagę na zapisy § 11 lit. I Regulaminu Dyscyplinarnego PZSzach, zgodnie i z którym wykluczenie zawodnika z turnieju skutkuje jego automatycznym zawieszeniem i w związku z tym podejmujący taką decyzję powinien informować ukaranego zawodnika również o tej konsekwencji wykluczenia, jak też

niezwłocznie zawiadamiać o tym właściwy organ dyscyplinarny. W trakcie dyskusji omawiano różne aspekty sprawy, w tym konieczność publikacji listy zawieszonych zawodników, aby sędziowie mogli uzyskać o tym informację i nie dopuszczać do turniejów zawieszonych zawodników. Podniesiono również sprawę zamieszczania stosownego alertu w Centralnym Rejestrze, jak też automatyczne wyświetlanie informacji o zawieszeniu przy pobieraniu danych zawodników z CR przez program ChessArbiter. Po dyskusji kontynuowano część szkoleniową w trakcie której:

- Agnieszka Brustman przedstawiła warunki sędziowskie i problemy powstałe w trakcie olimpiady szachowej w Baku,
- Aleksander Sokółski przedstawił nowości programu ChessArbiter oraz wyjaśniał uczestnikom problemy związane z używaniem tego programu,
- Andrzej Irlik przedstawił kilka aspektów używania programu SwissManager,
- Zenon Chojnicki przedstawił podstawowe zasady zgłaszania turniejów do klasyfikacji FIDE oraz najczęstsze błędy popełniane przez sędziów przy składaniu sprawozdań sędziowskich.

13. Przewodniczący Kolegium poinformował że przyszłoroczna Konferencja sędziów będzie zorganizowana w 2017 roku w podobnym terminie, początek listopada, a miejsce i szczegółowe warunki z oczywistych względów zostaną ustalone później.
14. Przewodnicząca Komisji Uchwał i Wniosków Magdalena Judek przedstawiła dwa wnioski:
 - Tomasza Ptaszyńskiego w sprawie zwrócenia się do Zarządu PZSzach o publikowanie na stronie Związku listy zawodników zawieszonych; wniosek głosami 21 za, 1 przeciw i 4 wstrzymujące został przyjęty.
 - M. Sroczyński w sprawie zobowiązania administratora Centralnego Rejestru do aktualizacji rankingu FIDE w CR w terminie 3 dni od daty publikacji nowej listy rankingowej FIDE; wniosek został przyjęty 28 głosów za, 6 wstrzymujących się. Dodatkowo Z. Ryll złożył wniosek o formalne wyrazy podziękowania dla działaczy MZSzach za przygotowanie i przeprowadzenie konferencji. Wniosek przyjęto bez głosowania burzliwymi brawami.
15. Wobec wyczerpania porządku obrad Z. Ryll zamknął XXXII Ogólnopolską Konferencję Sędziów Szachowych.

Protokołowali: Mariusz Stanaszek i Józef Bujak
Kraków, 22 listopad 2016

Uzupełnienia kursywą: Agnieszka Brustman, Magdalena Judek

Wybrane współczesne problemy w praktyce sędziowskiej przedstawione przez A. Brustman na Konferencji 2016.

W obecnych czasach korzystanie z zakazanej pomocy ze strony urządzeń elektronicznych jest niezwykle proste i dostępne dla każdego zawodnika i osoby kibicującej zawodnikowi.

Znane są przypadki korzystania z niedozwolonej pomocy np. w toalecie lub otrzymywania informacji od trenerów i opiekunów korzystających z zakazanych urządzeń.

By stawić czoła współczesnym problemom na Olimpiadzie w Baku 2016 wprowadzono znacznie bardziej szczegółowe kontrole nie tylko zawodników ale również sędziów, trenerów, opiekunów oraz szefów delegacji.

- Już na wejściu poddawano wszystkich kontroli nawet bardziej szczegółowej niż na lotniskach. Zatrudnione profesjonalne security swoją pracę wykonywało wedle procedur bez wyjątków odbierało telefony, smartwatche, aparaty fotograficzne,
- Zawodnicy zapisywali długopisami otrzymanymi od organizatorów.
- Po raz pierwszy powołano specjalny zespół arbitrów tzw. „antycheating”, który obserwował zawodników zawsze gdy oddalali się od własnej partii. Szczegółnej kontroli ręcznym wykrywaczem metalu poddawano tych, którzy wychodzili z toalety w trakcie gry. Nie pominięto nawet wielkich gwiazd szachowych. Oczywiście wielu arcymistrzom to się nie podobało. Po zakończonej partii wybrani losowo zawodnicy, którzy grali w najważniejszych meczach byli proszeni o poddanie się osobistej kontroli przez arbitra antycheating w specjalnym pomieszczeniu.
- Obowiązkiem każdego sędziego meczowego była obserwacja i zakaz oddalania się od meczu. W praktyce turniejowej nawet na najwyższym poziomie częste są przypadki i konflikty związane z dotykaniem figury i próbą cofnięcia rozpoczętego posunięcia. Na konferencji przedstawiłam w formie wideo kilka takich przykładów. Dlatego też koncentracja sędziów na przebiegu partii jest niezwykle ważna.
- Jednocześnie sędzia był osobą pośredniczącą w komunikacji pomiędzy kapitanami i zawodnikami kontrolując by przebiegała według dozwolonego regulaminu. W rozgrywkach drużynowych, gdy rywalizują reprezentacje różnych krajów zadanie to wymaga wielkiej dyplomacji.

W ubiegłym roku komisja antycheatingowa wprowadziła specjalne formularze do wypełnienia przez zawodników, którzy podejrzewają, że ich przeciwnik korzysta z zakazanej pomocy podczas gry. W przeszłości inni sędziowie, jak również w mojej praktyce zawodnicy zgłaszali takie podejrzenia. Na konferencji przytoczyłam takie sytuacje. Bywało, że podejrzenia były bezpodstawne i miały zaszkodzić grającemu zawodnikowi. Dlatego wprowadzenie formularzy oceniam pozytywnie.

Wybrane materiały szkoleniowe – A. Filipowicz, magazyn SZACHISTA 2015

Poradnik Arbitra (129) IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Regulamin dyscyplinarny sędziów

Na życzenie MKOl i FIDE Komisja Sędziowska FIDE opracowała Regulamin Dyscyplinarny Sędziów, który został zatwierdzony 7 listopada 2014 r. w Soczi na Radzie Prezydenckiej FIDE. Regulamin jest dostępny na www.FIDE.com

W pierwszym punkcie Regulaminu napisano: *Przy wykonywaniu swoich obowiązków Arbiter musi postępować zgodnie z odpowiednimi „Przepisami Gry FIDE”, regulaminami turniejowymi oraz innymi oficjalnymi wytycznymi i dyrektywami Komisji Sędziowskiej FIDE oraz Organizatorów. Jednocześnie arbiter musi być wzorem zachowania na sali oraz powinien przestrzegać zasad etyki, moralności, fair play i uczciwości.*

Komisja Sędziowska FIDE powołała Komisję Dyscyplinarną w składzie: **przewodniczący: IA Andrzej Filipowicz (POL)**, członkowie **IA Carol Jarecki (IVB)** oraz **IA Ivan Syrový (SVK)**.

Powołano też dwóch zastępców, w przypadku, gdy apelacja dotyczy sędziów z federacji reprezentowanych przez członków Komisji. Są to **IA Klaus Deventer (GER)** oraz **IA Haroon Or Rashid (BAN)**. Cały skład Komisji Dyscyplinarnej został też zatwierdzony przez Radę Prezydencką FIDE w Soczi.

Nieprawidłowe posunięcie i czas

Pan Daniel Ludwiński nadesłał dwa ciekawe przypadki, ilustrujące problemy, z którymi na codzień stykają się szachiści.

Pierwsza sytuacja miała miejsce na turnieju (z udziałem graczy II i I kategorii, a także kandydata na mistrza), rozgrywanym tempem

blitza P-5'. Zarówno białym, jak i czarnym dosłownie „wisiały” już chorągiewki na znanych zegarach analogowych. Grający białymi proponował remis. Jego przeciwnik myślał przez 3-4 sekundy nad odpowiedzią, po czym przekroczył czas. Zostało to zauważone przez grającego białymi, który zatrzymał zegar i zareklamował opadnięcie chorągiewki. Jego rywal błyskawicznie stwierdził wówczas, że przyjmuje remis argumentując, że owszem, skończył mu się czas, ale dopóki nie udzieli odpowiedzi, dopóty propozycja remisowa jest wciąż aktualna i opadnięcie chorągiewki jej nie anuluje. Sędzia klasy państwowej zgodził się z taką argumentacją i wpisał do tabeli remis. Czy słusznie?

Druga sytuacja pochodzi z turnieju granego 29 XI 2014 roku, tempem P-15'. I tym razem obaj zawodnicy mieli mało czasu. Czarne wykonały nieprawidłowe posunięcie wchodząc królem pod atak białej wieży i przełączyły zegar. Grający białymi wykrzyknął „Nieprawidłowe posunięcie!”, ale nie zatrzymał swojego zegara, i po chwili skończył mu się czas do namysłu. W tym momencie czarne stwierdziły, że z uwagi na przekroczenie czasu w tej sytuacji już nie ma wygranej białych (zegar nadal nie został zatrzymany przez żadną ze stron). Cała sytuacja była obserwowana przez sędziego, który wysłuchawszy dodatkowo argumentów obu zawodników i o nieprawidłowym posunięciu i o przekroczeniu czasu zdecydował się wpisać wygraną białych z uwagi na nieprawidłowy ruch przeciwnika, niezależnie od czasu

Szczególnie pierwsza wywołała wiele dyskusji wśród szachistów, którzy byli podzieleni i mniej więcej po równo albo zgadzali się z sędzią albo uważali, że popełnił on błąd. Również drugie zdarzenie wywołało pewne wątpliwości, gdyż byli tacy,

którzy zgadzali się, że nieprawidłowy ruch przegrał partię ostatecznie i nieodwołalnie, ale i tacy, którzy twierdzili, że dopóki nie zatrzyma się zegara i nie złoży prawidłowej reklamacji, dopóty czas decyduje o końcowym wyniku i jego przekroczenie w tym konkretnym przypadku powinno mieć znaczenie.

Komentarz A.F.

Pierwszy przypadek jest stosunkowo prosty w świetle przepisów - *vide art. 9.1b. Jeżeli regulamin turniejowy dopuszcza zgadzanie się na remis, to zawodnik może złożyć propozycję remisu jedynie bezpośrednio po wykonaniu swojego posunięcia na szachownicy, a przed przełączeniem zegara, który naciska dopiero po złożeniu propozycji. W każdym przypadku złożona oferta nie może być wycofana i pozostaje ważna do chwili, gdy przeciwnik ją zaakceptuje, bądź odrzuci ustnie albo przez dotknięcie bierki z zamiarem wykonania posunięcia lub bicia, względnie do momentu, gdy partia zakończy się w inny sposób.*

Partia zakończyła się w INNY SPOSÓB przez PRZEKROCZENIE CZASU, więc propozycja remisu już nie obowiązywała. Należy uznać przekroczenie czasu. W innym przypadku trzeba by czekać „np. do następnego dnia”, kiedy to rywal zdecyduje się na odpowiedź. Arbiter powinien wpisać zero dla przekraczającego czas.

Drugi przypadek

Nieprawidłowe posunięcie spowodowało przekroczenie czasu. Zawodnik nie rozważa możliwości nieprawidłowego ruchu przez rywala i taki ruch powoduje dezorientację, która może się skutkować przekroczeniem czasu do namysłu.

Sędzia słusznie wpisał wygraną! Przeciwnik nie musiał zatrzymywać zegara, bo zauważony nieprawidłowy ruch kończy partię. Wystarczy reklamacja i potwierdzenie sędziego, że taki ruch miał miejsce. W szybkich szachach obecnie pierwszy nieprawidłowy ruch jest karany porażką.

Poradnik Arbitra (130)

IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

„Poślizg” na szachownicy

W trakcie mistrzostw świata kobiet w grze szybkiej, które były rozgrywane w Chanty Mansyjsku w kwietniu 2014 roku zostałem poproszony przez Chinkę o interwencję w kwestii „nieprawidłowego posunięcia”.

Mianowicie, Chinka reklamowała, że białe wykonały posunięcie a2-a5, tymczasem był to ruch a2-a4, ale pionek na „śliskiej” szachownicy przesunął się częściowo na pole a5. Protest o wykonaniu nieprawidłowego posunięcia odrzuciłem!

Dowód rzeczowy

Na jednym z posiedzeń Komisji Przepisów Gry FIDE rozważano kwestię dowodu przy dowolnej reklamacji ze strony zawodnika. Takim dowodem powinien być czytelny i kompletny zapis partii, jedyny dokument stanowiący „dowód w sprawie”, jak mówią prawnicy.

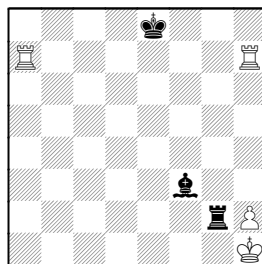
Abstrakcja
czy luki w przepisach

Pan Krzysztof Guca nadesłał kilka dyskusyjnych przypadków, które wydarzyły się lub mogły wydarzyć się w turniejach oraz poruszył kilka kwestii, które będą umieszczone w kolejnych numerach.

Sytuacja 1

Jaka powinna być decyzja sędziego w przypadku, gdy w grze środkowej jedna ze stron ma jedynie posunięcie obronne, które jednocześnie jest posunięciem matującym, ale przed jego wykonaniem przekracza czas do namysłu?

Uproszczonym przykładem takiej sytuacji może być pozycja z gry końcowej, widoczna na diagramie.



Białe na posunięciu zagrały 1. ♖h8+. W tym momencie czarne przekroczyły czas. W zaistniałej pozycji jedynym posunięciem obronnym i możliwym zarazem dla czarnych jest 1...♗g8X.

Pojawia się pytanie o posiadanie siły matującej przez białe. Uważam, że w tej pozycji białe posiadają jedynie iluzoryczną siłę matującą. Nie istnieje bowiem taka sekwencja posunięć, po której czarne dostaną mat. To znaczy, że białe mogą wygrać wyłącznie na czas. A skoro tak, to pozycję tę należy traktować tak samo, jak przykładowo pozycję ♔ + ♖ przeciwko ♔. Czy strona silniejsza, białe, nawet w przypadku poddania się słabszej, może otrzymać cały punkt?

Wszelkie dywagacje „co by było” gdyby się czarne poddały, „co by było” gdyby nie zauważyły mata, nie mają większego sensu, bo partia już została zakończona, pytanie tylko o siłę matującą, której w tej konkretnej pozycji de facto nie ma. Uważam, że sędzia powinien ustalić wynik w oparciu o faktyczną sytuację na szachownicy, wpisując remis.

Miałem podobną sytuację w jednej z partii, więc raczej nie jest to rzecz zupełnie oderwana od realiów. Rezultat remisowy jest, jak uważam, jedynym logicznym w danej sytuacji.

Przyznanie całego punktu (w tym przypadku białym) uważam za całkowicie nieuzasadnione. To tak jakby przyznać punkt zawodnikowi, któremu pozostał jedynie król.

Komentarz A.F.

Przypadek jest niezwykle interesujący i poruszony problem materiału matującego ma istotny sens. Jednakże stwierdzone przekroczenie czasu ma moim zdaniem decydujące znaczenie i białe wygrywają.

Naturalnie, gdyby na przekroczonym czasie, jeszcze nie reklamowanym przez rywala ani sędziego, czarne zagrały 1...♗g8X, to wygrywają. Na obustronnym przekroczeniu czasu nie raz kontynuowano partie, przeważnie blitze i jak ktoś dał mata, to mat się liczył. Gdy na szachownicy jest mat, to czas nie ma znaczenia. W dyskutowanej pozycji przegrywa przekroczenie czasu. Inaczej dopuszczamy możliwość czekania, np. 10 minut, po czym czarne mogą dać mata. Nie ma znaczenia, czy to jest posunięcie obronne czy inne. Jest mat, albo go nie ma. W tym przypadku nie było!

Arbiter nie może analizować sytuacji na szachownicy, tylko stwierdzić fakty. Załóżmy, że dodamy dwie figury ♜c6 i ♞d1, to też jest nieuchronny mat, ale po kolejnych posunięciach 2.♞f3 ♜f3X. Tak można dodawać inne figury i budować pozycję, którą musiałby analizować arbiter. W pewnym sensie podobna sytuacja jest w pozycji: białe ♔a5 pionek a6, czarne ♔a7 i czarne przekraczają czas. Wtedy zakłada się, że białe mają siłę matującą, bo przecież król czarnych może opuścić linię „a” i pozwolić na dorobienie hetmana.

Przyjrzyjmy się też artykułom. **Art. 1.3.** *Jeżeli powstała pozycja, w której żadna ze stron nie może dać mata, to rezultatem partii jest remis lub art. 5.2. b. Partia kończy się remisem, jeśli powstaje pozycja, w której żaden z zawodników nie może zamatować króla za pomocą jakiejkolwiek serii prawidłowych posunięć.*

W przedstawionej przez Pana pozycji czarne mogą dać mata, ale przekroczyły czas! Wskazał Pan niedoskonałość przepisów, ale podobnie jest w innych dziedzinach życia, które jest bogatsze od litery prawa.

Poradnik Arbitra (131)

IA Andrzej Filipowicz

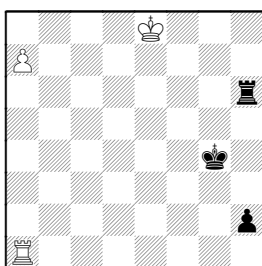
Z praktyki turniejowej

Abstrakcja
czy rzadkie przypadki

Kolejne kwestie poruszone przez Pana Krzysztofa Guce.

Sytuacja

W partii błyskawicznej, na „ostatnich sekundach” powstała pozycja



Posunięcie przypadało na czarne, które zagrały: **1...h1** ♖ **2.♖:h1** ♚:h1 W tym momencie, w ferworze walki białe dorabiają... króla!!! **3.a8** ♜ Nie zwracając na to uwagi czarne „automatycznie” grają **3...♚h8+**, po czym już w pełni świadome sytuacji, choć i zdezorientowane białe przekraczają czas do namysłu. Okazuje się jednak, że na szachownicy powstał swoisty „pat”. Odejście królem jest niemożliwe, bo atakowany jest „drugi król” białych.

Komentarz A.F.

Przypadek praktycznie mało realny, bo zwykle nie ma obok drugiego króla. Naturalnie mogło dojść do sytuacji, że na sąsiedniej szachownicy zakończono grę i zawodnik w pośpiechu schwycił z szachownicy króla zamiast hetmana.

W każdym razie czarne wygrywają bez dyskusji, bo widać, że białe zrobiły nieprawidłowe posunięcie, którego nie są w stanie naprawić nawet po ruchu czarnych. Bywają sytuacje, że niereklamowane nieprawidłowe posunięcie można skorygować, ale akurat w tej sytuacji jest to niemożliwe. Nie ma tu też pata, natomiast powstała nieprawidłowa pozycja z dwoma białymi królami.

Regulamin i uzgadnianie remisów

Zakaz składania propozycji remisowych, niestety, nie obowiązuje na wszystkich turniejach. Jeśli w regulaminie turnieju dowolnie można tę rzecz ustalać, to z jakiego powodu? Jak to wygląda od strony przepisów? Jeśli rzecz jest jednoznacznie sprecyzowana, to wspomnianych problemów raczej być nie powinno, natomiast, gdy jest dopuszczalne składanie propozycji remisowych, to całkiem rozsądnym rozwiązaniem wydaje się być obowiązywanie raz złożonej propozycji remisowej do końca partii. Byłoby to rozwiązanie i proste i uczciwe zapewne.

Nadal dość złożonym problemem jest, jak uważam, kwestia uzgadniania remisów, zwłaszcza w kontekście wszelkich nieuczciwych działań ze strony jednego z zawodników. Czy na przykład wszelkie podejrzane zagrywki psychologiczne, mające na celu wywarcie określonej presji na przeciwnika, lub rozpraszające są uzasadnione?

Wielokrotnie spotkałem się z sytuacją, w której jeden z zawodników proponował remis w całkowicie przegranej pozycji. Aktualny przepis zakazujący składanie propozycji remisowych do czasu wykonania któregoś posunięcia jest dosyć sztuczny i chyba nie zawsze przestrzegany. Ponadto zawodnik, który odrzucił propozycję remisową może być nękany kolejnymi. Jak to się ma do zakazu rozmowy z przeciwnikiem podczas partii?

Tutaj, uważam, że istnieją proste i skuteczne rozwiązania:

- 1) całkowity zakaz składania propozycji remisowych,
- 2) całkowita dopuszczalność składania propozycji remisowych, ale przy założeniu, że raz złożona propozycja remisowa będzie obowiązywać do końca partii (czyli tak, jakby

była składana co posunięcie, licząc od posunięcia, w którym została złożona; znaczyliby to, że składający propozycję, poza jakimiś szczególnymi przypadkami, zasadniczo nie mógłby już odtąd wygrać partii),

Za najwłaściwsze uważam pierwsze z przedstawionych rozwiązań, natomiast każde z pozostałych jest w moim przekonaniu o wiele sprawiedliwsze niż ów cokolwiek niepoważny zakaz składania propozycji remisowych do czasu wykonania określonej liczby posunięć. Każda z dwóch pozostałych propozycji skutecznie powinna zniechęcić do składania propozycji remisowych w pozycjach złożonych, trudnych do jednoznacznej oceny.

Komentarz A.F.

Moim zdaniem nie ma kategorii uczciwych czy nieuczciwych decyzji - są przepisy lepsze czy gorsze! Tylko prywatnie można sobie grać na umownych warunkach.

Zgodnie z aktualnymi przepisami gry FIDE, w regulaminie turniejowym wystarczy napisać, że nie można w ogóle składać propozycji remisowych i to wystarczy. Tak to jest obecnie na wielu światowych turniejach, z reguły tych najważniejszych. Jedyne możliwości remisowego zakończenia partii, to: wieczny szach, reguła 50 posunięć, trzykrotne powtórzenie pozycji oraz naturalnie pat.

Propozycja remisowa i jej tryb składania i odrzucenia zostały ustalone na tle 150-letnich doświadczeń turniejowych i tu każda zmiana czy modyfikacja może spowodować komplikacje. Zresztą takie komplikacje miały już miejsce wiele tysięcy razy wśród kilkudziesięciu milionów rozegranych partii. Po latach na tle tych doświadczeń sprecyzowano aktualne przepisy.

Nawiasem mówiąc propozycja, analogiczna do Pańskiej była już składana mniej więcej przed 100 laty. Niekiedy też partie zakończone remisem rozgrywano ponownie, co w obecnych czasach zniechęciłoby do ugody bardzo skutecznie.

Poradnik Arbitra (132)

IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Kolejne ciekawe kwestie poruszone przez Pana Krzysztofa Gućę.

Rzadkie przypadki

Z własnej praktyki.

W partii szachów szybkich w pozycji, w której przeciwnik miał dającego się powstrzymać pionka bodaj na e6, zagrał 1.e7, a następnie, w tym samym „ruchu” postawił hetmana na e8 i zdjął pionka z pola e7. Dopiero po dłuższym wyjaśnieniu uznał swój błąd, co wówczas poskutkowało jedynie korektą czasu. Nasuwa się jednak pytanie o technikę promocji pionka, bo np. wspomniane zdarzenie nie miało by miejsca w przypadku, gdyby pionek obowiązkowo musiał stanąć na polu promocji („dotknąć” pola promocji). Ponadto jest jeszcze pytanie czy postawiony przed zdjęciem z szachownicy pionka hetman może zostać bezkarnie (w świetle zasady: dotknięta idzie, postawiona stoi) zdjęty, celem wykonania innego posunięcia niż promocja pionka?

Komentarz A.F.

Wg obecnych „Przepisów gry” - art. 4.6 i 4.4d. Promocja pionka może być wykonana w różny sposób: pionek nie musi być postawiony na polu promocji, usunięcie pionka i postawienie nowej figury na polu promocji może być dokonane w dowolnej kolejności. Jeżeli na polu promocji stoi figura przeciwnika, to musi być zbita. Wybór nowej figury jest zakończony z chwilą, gdy nowa figura dotknie pola promocji.

Oznacza to, że po postawieniu hetmana na polu promocji nie ma możliwości cofnięcia posunięcia, ani zamiany promowanej figury

Uwaga: zagranie pionkiem z e6 poprzez e7 na e8 w jednym posunięciu, jest posunięciem nieprawidłowym, które obecnie (od 1 lipca 2014)

przegrywa zarówno w partii szachów szybkich, jak i w blitzach. Dawniej byłaby to tylko korekta czasu w szybkich partiach. Hetmana można teraz postawić przed zdjęciem pionka, a zdjęcie pionka musi nastąpić przed naciśnięciem zegara. Zabranie pionka po naciśnięciu zegara jest nieprawidłowym posunięciem, które przegrywa.

Inna punktacja

Czy w związku ze zmianami przepisów szachowych była kiedykolwiek rozważana idea wprowadzenia ćwiartek punktowych? Mogłoby to stanowić przydatne narzędzie w rękach sędziego, który czy to z racji zaistnienia jakiegoś trudnego przypadku podczas rozgrywki, czy jako formę ukarania zawodnika mógłby się nim posłużyć. Na przykład we wspomnianym przypadku nieprawidłowej promocji pionka, jeśli sędzia uznałby za konieczne zaliczenie porażki białym, to uważam, że w kontekście całego zdarzenia czarne nie powinny otrzymać więcej niż 0.75 punktu, ponieważ, owszem, czarne wygrały, ale wskutek braku w odpowiednim czasie reklamacji cokolwiek przyczyniły się do złej reputacji szachowej gry. Kwestią otwartą byłoby to, czy białe powinny otrzymać 0 punktu, czy może 0.25 (tu, zgodnie z wcześniejszym wywodem, za adekwatną uważam tę drugą opcję).

Zastosowanie ćwiartek punktowych - propozycja obowiązywałaby tak jak dotychczas, z tą różnicą, że gdyby po odrzuceniu jej przez przeciwnika, składający propozycję jednak wygrał partię, to otrzymałby nie cały punkt, a 0,75.

Podobnie w innych przypadkach, jako forma kary bądź rekompensaty dla zawodnika dysponowanie możliwością skorygowania wyniku za pomocą ćwiartki punktowej przez sędziego mogłoby się okazać całkiem pomocne.

Komentarz A.F.

Jak wiadomo, w niektórych turniejach kołowych istnieje punktacja 3 (zwycięstwo), 1 (remis) i 0 (porażka), ale praktycznie dotyczy ona nagród, bo do oceny rankingowej turnieju ta punktacja jest zamieniana na 1, 0,5 i 0.

Punktacja 3-1-0 jest obecnie niedopuszczalna w turniejach szwajcarskich z cyklu ME i MŚ w oraz w turniejach, w których można wypełnić normy na tytuły międzynarodowe, ponieważ nie jest wtedy zachowany oficjalny system kojarzenia par. Poczynając od 2013 roku, punktacja 3-1-0 prawie całkowicie znikła z praktyki turniejowej.

Jeśli o różne punktacje, to świat szachowy ma spore historyczne doświadczenia. Przykładowo w kilku turniejach w latach 1867 i 1869 w ogóle nie liczono remisów, traktowano je jako zera. W 1900 r. na turnieju Paryżu partię remisową należało grać ponownie i dopiero w przypadku drugiego remisu wpisywano połówkę do tabeli. W Monte Carlo w latach 1901 i 1902 za remis w pierwszej partii dawano 0,25 p. i zawodnicy musieli grać kolejną partię, w której zwycięzca otrzymywał dodatkowe 0,5 p., a przegrany zero, przy remisie obaj dostawali kolejne 0,25 p. W ten sposób powstawała proponowana przez Pana punktacja w partii: 0,75-0,25.

W opaciu o te doświadczenia świat szachowy unormował punktację i zamieścił w przepisach FIDE, jako obowiązującą 1 - 0,5 - 0.

Naturalnie były też oryginalne propozycje, np. Rudolfa Spielmana, który operował sumą 7 punktów za partię. Zamiatowanie białego króla 0-7; zamiatowanie czarnego króla 6-1; patowa pozycja białych 1-6; patowa pozycja czarnych 5-2; zwycięstwo białych nad czarnymi z „gotym” królem czarnych 4-3, zwycięstwo czarnych nad „gotym” królem białych 5-2; wreszcie w przypadku remisu 3-4.

Poradnik Arbitra (133) IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Nasz Czytelnik **Ireneusz Łukasik** przytoczył dwa przypadki.

1. O jeden ruch za dużo...

Do kuriozalnego incydentu doszło podczas jednego z poniedziałkowych turniejów (P-15') w siedzibie Towarzystwa Miłośników Gier Umysłowych (TMGU) w Warszawie. Na ruch białych **1. e4** grający czarnymi odpowiedział: **1...c5**, przełączył zegar i po chwili, mimo że posunięcie przypadało na przeciwnika - wykonał kolejny ruch: **2...♟c6**. Białe uznały, że należy im się wygrana z tytułu „nieprawidłowego posunięcia”. Domagały się punktu tak sugestywnie (wspierane przez jednego z grających na sąsiedniej szachownicy), że sędzia podjął właśnie taką decyzję.

Grający czarnymi czuje się pokrzywdzony. Argumentował, że to białe pierwsze naruszyły przepisy, gdyż rozpoczęły partię, nie czekając na komendę sędziego: „Czarne uruchamiają zegar!”. Według czarnych zamieszanie związane z przełączaniem zegara sprawiło, że w stresie wykonały dwa ruchy po kolei. Czy decyzja o przyznaniu w opisanej sytuacji punktu za „nieprawidłowe posunięcie” jest właściwa, czy też należałoby zastosować mniej surową karę? Formalnie nie było to bowiem posunięcie „nieprawidłowe” tylko... „nadliczbowe”, trzeba by więc zastosować interpretację rozszerzającą tego przepisu. Zastanawiano się także, czy wykonanie pierwszego posunięcia przed włączeniem zegara przez sędziego (lub przeciwnika) jest naruszeniem przepisów i winowajca może zostać ukarany.

2. Czy sędzia miał rację?

Dyskusję w gronie zawodników wywołała też jedna z decyzji sędziego podczas turnieju w DK Rakowiec (P-15'), mimo że żaden z zainteresowanych nie poczuł się pokrzywdzo-

ny. Zawodnik mający przewagę zażywał, na spadającej chorągiewce, remisu „z pozycji siły”. Zaprzestał gry, wziął zegar i trzymał go w rękach. Przyszedł sędzia i polecił postawić zegar na stole. Chorągiewka reklamującego remis wskazywała przekroczenie czasu. Sędzia zapytał partnera, czy zgadza się na remis. Podporządkuję się decyzji sędziego - brzmiała odpowiedź. Arbiter ogłosił podział punktu.

Czy decyzja sędziego była prawidłowa? Czy z powodu przekroczenia czasu powinien odmówić rozpatrzenia reklamacji i ogłosić zwycięstwo przeciwnika? Arbiter kierował się zapewne zasadą, że w grze szybkiej sędzia stwierdza przekroczenie czasu dopiero na żądanie jednego z graczy. Przepis ten utrudnia sprawne przeprowadzenie turnieju, gdy arbiter czeka na zakończenie ostatniej partii, a zawodnicy grają, nie przejmując się, że jedna z chorągiewek dawno opadła (a nawet obie). A na próbę interwencji reagują oburzeniem. Czy sędzia może „w majestacie prawa” przerwać zabawę?

Komentarz A.F.

Ad. 1. W pierwszej sytuacji, moim zdaniem sędzia miał rację, chociaż wykonanie podwójnego posunięcia nie jest w sensie stricto „nieprawidłowym” posunięciem w świetle definicji sprecyzowanej w „Przepisach gry” w art. 3.10 b. *Posunięcie jest nieprawidłowe, gdy nie spełnia jakiegokolwiek z wymogów artykułów 3.1 - 3.9 (omawiających posunięcia bierki).*

Natomiast jest „większą” nieprawidłowością, bo narusza pierwszy podstawowy art. 1.1. *Zawodnik mający białe bierki wykonuje pierwsze posunięcie, a potem obaj zawodnicy wykonują posunięcia na przemian, przy czym grający czarnymi bierkami robi następne posunięcie.*

W tej sytuacji potraktowane podwójnego posunięcia, jako nieprawidłowe w świetle rozgrywania partii ma swój sens. Zamieszanie związane z uruchamianiem zegara, bądź przełączaniem zegara nie stanowi usprawiedliwienia w kwestii wykonania dwóch posunięć z rzędu i równie dyskusyjne jest wiązanie tego ze stresem.

Wykonanie posunięcia przed włączeniem zegara nie ma większego znaczenia, bo partia nie rozpoczęła się, więc teoretycznie można się... bawić bierkami. Naturalnie nie należy tego robić, ale trudno tu stwierdzić naruszenie przepisów. Można dać upomnienie, cofnąć posunięcie i nakazać rozpoczęcie partii po uruchomieniu zegara.

Ad. 2. Procedura reklamacji remisu z pozycji siły jest znana od lat - vide art. G.5. *Zawodnik na posunięciu, mający mniej niż dwie minuty na zegarze, ma prawo przed opadnięciem chorągiewki, domagać się uznania partii za remis. W takiej sytuacji powinien zatrzymać zegar i przywołać sędziego. Podstawą domagania się remisu, jest ocena pozycji, której zdaniem reklamującego przeciwnik nie może wygrać normalnymi środkami*

Trzymanie zegara w ręku jest niewłaściwe, ale być może z pozycji wynikało, że reklamacja była słuszna. Sędzia uznał, że chorągiewka spadła w chwili przywoływania arbitra i posłużył się wstępem do „Przepisów gry”, czyli *rozwiązał problem, zgodnie z zasadami sprawiedliwości i logiki, z uwzględnieniem specyficznych okoliczności.*

Uwaga - nowe od 1 VII 2014:

Obecnie, jeśli chodzi o opadnięcie chorągiewki, to zarówno w „klasyku”, szachach szybkich i błitzach obowiązują przepisy „szachów klasycznych”, co oznacza, że sędzia powinien sygnalizować opadnięcie chorągiewki, zarówno w szachach szybkich, jak i błitzach, zatrzymać zegar i przyznać przeciwnikowi punkt, z wyjątkiem sytuacji, gdy nie ma on materiału matującego.

Poradnik Arbitra (134)

IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Ciekawe sytuacje

W dyskusji na tematy sędziowskie w Mazowieckim Z.Sz pojawiły się ciekawe sytuacje nadesłane przez FA Krzysztofa Parola, który jest zdania, że praktycznie „nie ma hipotetycznych przypadków”, tylko są takie, które dotąd nie zdarzyły się, albo nikt o nich nie napisał.

Rzeczywiście mogą się zdarzyć. Dlatego warto antycypować niektóre sytuacje i próbować wyobrazić sobie reakcję i decyzje arbitra, szczególnie w świetle „Przepisów gry”, obowiązujących od 1 lipca 2014 r., które m.in. nakładają na sędziów obowiązek reklamowania przekroczenia czasu w partiach szybkich i błyskawicznych (dotąd to prawo mieli tylko uczestnicy danej partii!) oraz karania przegraną za pierwsze nieprawidłowe posunięcie w partiach szybkich i błyskawicznych, a za drugie w partiach klasycznych.

Warto zawsze spojrzeć na **art. 3.10 b.** *Posunięcie jest nieprawidłowe, gdy nie spełnia jakiegokolwiek z wymogów artykułów 3.1 - 3.9, obejmujących prawidłowe posunięcia poszczególnych bierek oraz technikę promocji pionka i zbijania bierek rywala.*

Dodam tutaj, że wykonanie dwóch posunięć z rzędu, tym samym kolorem, nie jest nieprawidłowym posunięciem, tylko zawodnik narusza znacznie ważniejszy **art. 1.1**, w którym mówi się o podstawowej zasadzie gry w szachy, a mianowicie ... *zawodnik grający białymi wykonuje pierwsze posunięcie, grający czarnymi bierkami robi następne posunięcie i dalej, a obaj zawodnicy wykonują posunięcia na przemian.*

Praktycznie kara powinna być analogiczna, jak za nieprawidłowe posunięcie, aczkolwiek mogą być specjalne okoliczności, w których sędzia podejmie inną decyzję

Przypadek 1

Problemem do symulacji i dyskusji jest kwestia nieprawidłowego wykonania roszady, zaczynającej się od posunięcia wieży. Ten problem poruszał również, w rozmowie ze mną, niezwykle doświadczony sędzia IA Stefan Hałubek.

Komentarz A.F.

Ja zaliczam nieprawidłowe wykonanie roszady do zachowań typu dotknięta idzie, postawiona stoi. W innym przypadku dotknięcie skoczka, a wykonanie posunięcia gońcem byłoby nieprawidłowym ruchem, karany przegraną, a nie, jak to figuruje w przepisach, tylko zmuszenie zawodnika do gry skoczkiem o ile ma możliwość wykonania prawidłowego posunięcia.

Przykładowo zawodnik dotknął wieżę i ma się ruszyć wieżą, a że potem dotknął króla, co jest dotknięciem drugiej figury i wszystko jedno, co czynił z królem po dotknięciu (np. roszował!), bo nie ma to większego znaczenia. Po prostu musi wykonać posunięcie pierwszą dotkniętą figurą, czyli wieżą. Natomiast, gdy nacisnął zegar, to należy dokonać korekty czasu przeciwnikowi.

Naturalnie zrobienie roszady „pod szach” i naciśnięcie zegara jest nieprawidłowym posunięciem.

Przypadek 2

Ciekawa sytuacja miała miejsce na jednym z turniejów dziecięcych, dla początkujących. Jedna dziewczynka dała szacha, a druga zamiast od niego uciec dała pierwszej mata i zgłosiła sędziemu. (pierwsza nic nie reklamowała). Jaką decyzję ma podjąć sędzia? Patrząc na **art. A.4.d.** *Jeżeli sędzia zobaczy, że oba króle są szachowane*

albo pionek stoi na polu promocji, to powinien zaczekać z podjęciem decyzji do czasu zakończenia następnego posunięcia. Jeżeli po wykonaniu następnego posunięcia nadal pozycja jest nieprawidłowa, to powinien zadeklarować remis w tej partii.

Nasuwa się decyzja - remis!

W „Przepisach” jest jednak informacja, że jak dwa króle są szachowane to należy czekać na kolejny ruch, ale tutaj była sytuacja bez wyjścia, bo gdyby nie szach, którego dała pierwsza dziewczynka byłby mat na szachownicy i rzeczywiście był mat.

Komentarz A.F.

Wykonanie mata (pata) w nieprawidłowej pozycji, czy wskutek nieprawidłowego posunięcia, wyraźnie wyjaśnia **art. 5.1a.** *Partię wygrywa zawodnik, który zamatował króla przeciwnika. Mat natychmiast kończy partię pod warunkiem, że posunięcie prowadzące do pozycji matowej było wykonane w zgodzie z art. 3 oraz art. 4.2 - 4.7.*

Istotne znaczenie ma tu też art. 3.9 *Określenie „król jest szachowany”, oznacza, że jest atakowany przez jedną lub więcej bierek przeciwnika, nawet w sytuacjach, gdy takie bierki nie mogą wykonać posunięcia na pole zajęte przez króla, gdyż ich przesunięcie spowodowałoby odstąpienie własnego króla lub umieszczenie własnego króla na atakowanym polu. Nie wolno wykonać żadnego posunięcia bierką, które wprowadza króla tego samego koloru pod szacha lub pozostawia go pod szachem.*

Jeżeli zawodnik zamatował wykonując nieprawidłowe posunięcie, to oczywiście albo przegrywa partię (szybkie i blitze) albo rywal dostaje dwie dodatkowe minuty (partie klasyczne). Jeżeli jednak powiedział tylko „mat” i nie nacisnął zegara, to należy cofnąć posunięcie i partia toczy się dalej z warunkiem dotknięcia idzie... Zwykle gracze mają to szczęście, bo dając „mata” (!) nie... naciskają zegara!

Poradnik Arbitra (135) IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Sprzęt szachowy

Kilka miesięcy temu Krzysztof Guca poruszył również poważną kwestię warunków gry stwarzanych przez Organizatora: „Istnieje jeszcze problem związany ze sprzętem, jaki organizator powinien zapewnić na czas turnieju szachowego. Otóż aktualnie dość często zdarza się, że sprzęt szachowy nie spełnia wymagań przepisów „Kodeksu szachowego“. Dotyczy to na przykład szachownic, które z racji tego, że są składane (z łączeniem w połowie), nie są kwadratowe.

Uczestniczyłem swego czasu w turnieju, w którym na części szachownic bierki zostały dobrane z kilku znacznie różniących się od siebie zestawów, co również było sprzeczne z przepisami. Czy dopuszczalne jest nadal używanie niedokładnych zegarów mechanicznych? Jeśli taki turniej zostaje zgłoszony do FIDE, to jak się to ma do przepisów? Jak w takim przypadku należałoby zareagować? Kto powinien być adresatem ewentualnego protestu?

Komentarz A.F.

W „Przepisach gry FIDE“ są dokładne wytyczne odnośnie wymiarów i kształtów figur oraz dostosowanego do nich rozmiaru szachownicy. Także warunki gry stworzone w turnieju powinny być jednakowe dla wszystkich uczestników, chociaż jest powszechnie przyjęte, że liderzy w turniejach grają w centralnym punkcie sali, w lepszych warunkach, niż inni, ale korzystają z analogicznego sprzętu. W Polsce produkuje się bierki i szachownice najwyższej jakości światowej, ale jest tajemnicą poliszynela, że organizatorzy nie zawsze przestrzegają tych wytycznych i na sali turniejowej znajdują bierki i szachownice nie spełniające tych warunków.

Zawodnicy mają prawo odmówić gry w takich turniejach lub złożyć

zastrzeżenia odnośnie przesyłania takich wyników do FIDE. Uwagi należy kierować do Polskiego Związku Szachowego, który przekaże je do odpowiednich Komisji względnie do FIDE, jeżeli turniej jest oceniany w międzynarodowym rankingu.

Kwestia zegarów jest trochę inna. Nadal we wszystkich turniejach można używać zegarów mechanicznych i elektronicznych. Komisja Techniczna FIDE, w której działałam od lat, proponowała, aby począwszy od lipca 2018 r. stosować tylko zegary elektroniczne w odniesieniu do wszystkich turniejów poddanych ocenie rankingowej. W tej sprawie nie ma jeszcze decyzji FIDE. Niemniej jednak w 2015 roku we wszystkich oficjalnych turniejach FIDE wprowadzono następujące obowiązujące tempa gry:

Tempo: 40pos./100' + 20/50' + reszta/15' oraz 30"/ruch (od pierwszego posunięcia) obowiązuje w meczu o MŚ, w turnieju pretendentów i GP FIDE.

Tempo: 40pos./90' + reszta/30' oraz 30"/ruch (1) obowiązuje w Pucharze świata, meczu o MŚ kobiet, Olimpiadzie, DMS, DMS kobiet, GP kobiet, MŚ i DMS oldbojów, MŚ do 20 lat; indywidualnych i drużynowych mistrzostwach kontynentów, MŚ do 8, 10, 12, 14, 16 i 18 lat, Indywidualnych i drużynowych MŚ szkół, MŚ amatorów i olimpiadzie do 16 lat.

Tempo: P-15'+10"/ruch obowiązuje w MŚ w grze szybkiej.

Tempo: P-3'+2"/ruch obowiązuje w MŚ w blitzach.

Oznacza to, że praktycznie we wszystkich rozgrywkach o mistrzostwo świata oraz kontynentów można używać tylko elektroniczne zegary i wszystko wskazuje na to, że te same warunki niebawem będą dotyczyły również wszystkich turniejów poddanych ocenie rankingowej.

Czasem zdarza się, że organizator turniejów w jakiegokolwiek miejscowości w Polsce stawia różne elektroniczne zegary, a czasem uzupełnia braki zegarami mechanicznymi lub na odwrót. Jest to dopuszczalne pod warunkiem, że na wszystkich zegarach jest identyczne tempo gry, przedstawione w regulaminie turnieju.

Filozofia sędziowania

W starych szachowych miesięcznikach znalazłem kilka stwierdzeń, aktualnych do dnia dzisiejszego i wartych stałego powtarzania:

1. *Każdy sport ma swoje prawa i możliwości... omijania przepisów.*
2. *Obowiązują przepisy, ale miarodajne są zwyczaje.*
3. *Błędem sędziego jest chęć dostrzeżenia i ukarania wszystkich błędów.*
4. *Najlepszym sędzią jest nie ten, który najlepiej rozsądza konflikty, ale ten, który do nich nie dopuszcza.*

Dotknięta idzie, ale....

Humorystyczny przypadek miał miejsce w USA. Pewien zawodnik po wykonaniu posunięcia wstał od swego stolika i zaczął spacerować po sali turniejowej. W pewnym momencie zauważył z daleka, że jego przeciwnik wziął do ręki skoczka, podniósł go i w chwilę później postawił z powrotem na to samo pole.

Nasz zawodnik szybkim krokiem udał się na swe miejsce i w sposób stanowczy oświadczył: „Zauważyłem z daleka, że dotknął pan swego skoczka. Proszę tą figurą wykonać ruch!“

Riposta przeciwnika była natychmiastowa: „No to zapewne również słyszał pan, że zanim wziąłem do ręki skoczka powiedziałem - poprawiam“.

W tym wypadku zawodnik był oczywiście bezradny, bo wiedział, że wszelkie reklamacje byłyby skazane na niepowodzenie. Inaczej miałyby się rzecz, gdyby przeciwnik jego postawił skoczka na innym polu i później cofnął go, co świadczyłoby niezbitcie o zamiarze wykonania ruchu tą figurą.

Poradnik Arbitra (136)

IA Andrzej Filipowicz

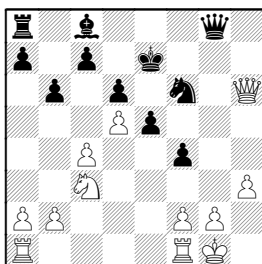
Z praktyki turniejowej

Reklamowanie remisu

Zegary mechaniczne stwarzają możliwość reklamacji remisu, gdy przeciwnik stara się wygrać tylko na czas. Ciekawy przypadek nadesłał nasz Czytelnik Zdzisław Bąbol, który prosił o ocenę zdarzenia jakie miało miejsce w partii szybkiej: „Rozgrywałem białymi partię turniejową tempem P-15 minut. Używałem przewagę jakości i jednego pionka. Ponieważ miałem gorszy czas, na 20 sekund przed spadnięciem mojej chorągiewki zareklamowałem remis zatrzymując zegar. Przeciwnik nie zgodził się (miał ok. 3,5 minuty).

Sędzia zalecił kontynuowanie gry argumentując „na szachownicy jest dużo figur, pozycja jest dynamiczna, wszystko się może zdarzyć”. Po kilkadziesiąt sekund spadła moja chorągiewka, sędzia zaliczył wygraną przeciwnikowi twierdząc „nie ma remisu z pozycji siły”. Uważam, że decyzja sędziego o kontynuowaniu gry była niewłaściwa. W załączeniu reklamowana pozycja.

Zdzisław B. - XY 1.d4 ♖f6 2.c4 g6 3.♗c3 ♗g7 4.e4 d6 5.♗e2 0-0 6.♗g5 b6 7.♖f3 ♖bd7 8.0-0 ♖b7 9.♖c2 h6 10.♗e3 ♗g4 11.♗d2 e5 12.d5 h5 13.h3 ♖h6 14.♗g5 f6 15.♗e3 f5 16.e:f5 g:f5 17.♗g5 ♖e8 18.♖h4 f4 19.♗d3 ♗c8 20.♖h7+ ♖h8 21.♗g6+ ♖:h7 22.♖:f8+ ♗g8 23.♖h7+ ♖:f8 24.♗:h6 ♗:h6 25.♖:h6+ ♖e7 26.♖g7+ ♖f7 27.♖h6 ♖g8 28.♖:h5 ♖f6



Reklamacja remisu.

Komentarz A.F.

Zobaczyłem partię i rzeczywiście ładnie Pan ograł rywala, ale prawdopodobnie kosztem dużej ilości czasu, czyli rywal miał znaczną rekompensatę czasową za materiał. Szachy są grą, w której pionek może więcej znaczyć niż cała armia rywala, a czas odgrywa istotną rolę.

W blitzach bez dodatku sekundowego czas jest traktowany równorzędnie z pozycją, natomiast w szachach szybkich bez dodatku sekundowego jest pewien „parasol ochronny” w postaci możliwego żądania remisu z pozycji siły, ale tu nie wszystko zależy od gracza, bo „wtrąca się” arbiter.

Co mówi przepis:

Art. G.5. Jeżeli art. G.4 (przepis o dodatku sekundowym AF) nie jest stosowany, to zawodnik na posunięciu, mający mniej niż dwie minuty na zegarze, ma prawo przed opadnięciem chorągiewki, domagać się uznania partii za remis. W takiej sytuacji powinien zatrzymać zegar i przywołać sędziego. Podstawą domagania się remisu, jest ocena pozycji, której zdaniem reklamującego przeciwnik nie może wygrać normalnymi środkami i/lub przeciwnik nie podejmuje żadnych wysiłków, aby wygrać partię normalnymi środkami.

Jak Pan dobrze wie, przepis jest dość ogólny, ale ma istotne zdanie „przeciwnik nie może wygrać normalnymi środkami i/lub przeciwnik nie podejmuje żadnych wysiłków aby wygrać partię normalnymi środkami”. W tej pozycji jeszcze pełnej życia, rywal mógł tę partię wygrać przy szachownicy, aczkolwiek Pańska przewaga nie budzi wątpliwości.

Często dobrze posłużyć się paradyksem, całkowicie abstrakcyjnym przykładem, ale możliwym, Gambit

królewski - 1.e4 e5 2.f4 ef4. Biały przeczekał 13 minut, zatrzymuje zegar i żąda remisu, bo ma pionka więcej. Są też warianty, w których gracz ma figurę więcej i przegraną pozycję.

Dlatego są przyjęte pewne kryteria oceny pozycji, nie tylko z uwagi na materiał, naturalnie dyskusyjne, co wynika z bogactwa szachów. Kiedy tworzone w 1994 r. ten przepis, to dyskutowałem go przez kilka godzin z GM Michaeliem Steanem z Anglii. Doszliśmy do wniosku, że takie reklamacje sędzia może przyjmować w dość oczywistych pozycjach, kiedy nie ma możliwości innego wyniku, poza zwycięstwem reklamującej strony (lub pewnym remisem), a na przeszkodzie może stanąć tylko czas. Najlepiej byłoby podejmować takie decyzje, gdy liczba bierok na desce nie przekracza w sumie 10 (dziesięciu). Oczywiście trudno to ująć w sztywne reguły z uwagi na bogactwo możliwości w szachach.

Istnieje też możliwość odłożenia decyzji, gdy jedna ze stron nie zmienia pozycji, tylko gra na czas. Niekiedy pozycja wymaga długiego manewrowania i sędzia musi to ocenić w przypadku reklamacji.

Ale ad rem. Pozycja, którą Pan przedstawił jest dość złożona, nie ma oczywistej drogi do remisu, czy przewagi białych. Jest tylko przewaga materialna, której realizacja jest trudna. Decyduje w dużym stopniu czas. Osoba, która ogląda tylko tę pozycję bez tekstu partii, może odnieść wrażenie, że to czarne poświęciły jakość i pionka za pozycję wymagającą ze strony białych wiele czasu dla realizacji materialnej przewagi. Mógł to być to element taktyki turniejowej w danej partii. Materiał za czas!

Dlatego trudno mieć zastrzeżenia do decyzji arbitra. W gruncie rzeczy była prawidłowa! Nie można mieć zastrzeżenia do Pańskiej reklamacji - też miała podstawy. Decyzja zależała od arbitra, który moim zdaniem postąpił właściwie nakazując dalszą grę.

Poradnik Arbitra (137)

IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Ogłoszenie arbitra!

Na turnieju Commonwealthu (stowarzyszenie 53 krajów) w Dehli główny arbiter IA R. Srivatsan tak poinformował zawodników o tempie gry: „*The time control is 90 minutes plus 30 seconds from move one and 30 minutes' grace time*”, co w dosłownym tłumaczeniu wygląda tak „*Tempo gry wynosi 90 minut + 30 sekund od pierwszego posunięcia oraz 30 minut czasu łaski*”, nie używając dodatkowego sformułowania, że dotyczy to całej partii, natomiast tzw. „czas łaski”, to możliwość spóźnienia się na rundę, czyli organizator nie przestrzega tzw. „zera tolerancji”. Oczywiście taki anons spowodował komplikacje, bowiem Hinduska Tania Sadchew zrozumiała to inaczej, mianowicie, że w pewnym momencie zostanie dodane 30 minut i po wykonaniu 40 posunięcia wyszła na chwilę z sali. Po czym okazało się, że przekroczyła czas. To samo miało miejsce z najlepszą szachistką Indii Humpy Koneru w IV rundzie, która miała 3 p. (z 3) i wygraną pozycję i w 44 posunięciu opuściła na chwilę salę i zanotowała jej przekroczenie czasu.

Naturalnie złożone protesty nie wniosły, ale dla mnie wina arbitra IA R. Srivatsana z Indii jest bezsporna, podobnie, jak miało to miejsce w Stavanger z Carlsenem w I rundzie, kiedy to IA Sava w ostatniej chwili informowała zawodników o specyficznym tempie gry (vide „Magazyn Szachista” nr 8-2015) i gdy spóźniony Carlsen pojawił się na sali nie podeszła do niego i nie oznajmiła nowego specyficznego tempa gry. Naturalnie nie musiała, jej zachowanie, jako arbitra, było w gruncie rzeczy zgodne z regulaminem, ale można to zachowanie porównać z postępowaniem lekarza - „diagnoza” była właściwa, ale... „pacjent umarł!”. Pierwszą dewizą lekarza jest nie szkodzić pacjentowi.

Moim zadaniem dotyczy to też sędziów, którzy nie powinni „szkodzić” uczestnikom turniejów!

Pięciokrotne powtórzenie pozycji i reguła 75 posunięć

Na turnieju we Lwowie miała miejsce następująca sytuacja. W szachach klasycznych przez wiele posunięć grano pozycję, w której białe miały króla, wieżę i pionka h3, a czarne króla, gońca i pionka h4. Po 149 posunięciach czarne poddały partię i podpisały blankiet.

Trzeba dodać, że sędzia nie zdążył zareklamować, że było 75 posunięć bez posunięcia pionkiem i bicia. Zawodnik też nie reklamował remisu. Natomiast sędziowie zastanawiali się co by zrobili w przypadku protestu, nawet po podpisaniu blankietów.

Obecnie zgodnie z **art. 11.10** *Zawodnik ma prawo odwołania się od każdej decyzji sędziego, nawet po podpisaniu formularza partii (patrz art. 8.7), chyba że regulamin zawodów przewiduje inny tryb postępowania.*

Czyli w przypadku odwołania obowiązuje nie budzący żadnych wątpliwości **art. 9.6** *Partia kończy się remisem w następujących sytuacjach:*

a) *identyczna pozycja, zgodnie z art. 9.2b, pojawiła się przynajmniej po raz piąty w wyniku kolejnych przemiennych posunięć obu zawodników.*

b) *jeżeli obaj zawodnicy wykonali przynajmniej 75 kolejnych posunięć, bez posunięcia pionkiem i jakiegokolwiek bicia. Jednakże w przypadku, gdy ostatnim posunięciem jedna ze stron matuje, to ten mat wygrywa partię.*

W przypadku zaistnienia obu sytuacji (podobnie jak pata i mata, co

kończy partię) jest koniec partii, czyli remis, oczywiście pod warunkiem prawidłowych pozycji (naturalnie 50 posunięć nie wystarcza - tam musi zawodnik złożyć reklamację, podobnie jak przy trzykrotnym powtórzeniu).

Jeżeli było za grane 75 posunięć i jest protest, to trzeba uznać REMIS!!!

Protest po podpisaniu blankietów złożony w określonym czasie - wg regulaminu, na przykład w ciągu godziny po zakończeniu partii trzeba uznać i przyznać remis. Trudny przypadek, bo to stosunkowo nowy przepis!

Uwaga:

W tym drugim przypadku w art. 9.2.b. nie ma słowa „przemiennych”, które pomyłkowo pojawiło się w opublikowanych, przetłumaczonych przepisach gry na stronie PZSzach.

Propozycja remisu

W USA miała miejsce sytuacja, która dość często zdarza się na turniejach. Zawodnik zapytuje w pewnym momencie swego przeciwnika: „Czy gra pan na wygraną?”. Zapytany w milczeniu pisze na blankiecie „remis”, podsuwa go partnerowi do podpisu. Ten skonfundowany oświadcza, że zadając cytowane pytanie nie miał bynajmniej zamiaru proponować remisu. Wszelkie tłumaczenia okazały się jednak bezowocne. Pytanie takie jest uznawane powszechnie za propozycję remisową.

Ale warto przytoczyć też „dialog” dwóch znanych szachistów Samuela Reshevsky'ego i Nigela Shorta w ostatniej rundzie openu w Lugano w 1984 roku.

Reshevsky - „Czy Pan gra na wygraną?”. Short - „Czy to jest propozycja remisu?”. Reshevsky - „Nie słyszałem”. Short głośniejsze - „Czy Pan proponuje remis”. Reshevsky - „Czy rzeczywiście zaproponowałem remis?”. Short (wzruszając ramionami) - „Nie!”

Z praktyki turniejowej

Zapis partii

Współczesni szachiści dobrze wiedzą, że zgodnie z obszernym artykułem 8 „Przepisów gry FIDE”, który w całości jest poświęcony zasadom zapisywania posunięć:

w trakcie gry zawodnik jest zobowiązany do wyraźnego, czytelnego zapisywania przebiegu partii, posunięć własnych i przeciwnika, notacją algebraiczną na formularzu przygotowanym dla danych zawodów. Zabrania się zapisywania posunięcia przed jego wykonaniem, z wyjątkiem sytuacji, gdy zawodnik reklamuje remis z uwagi na trzykrotne pojawienie się tej samej pozycji czy reguły 50 posunięć.

Formularz do zapisu partii powinien służyć wyłącznie do zapisywania posunięć, czasu na zegarze, ofert remisowych oraz kwestii dotyczących reklamacji i innych istotnych danych.

Zawodnik może odpowiedzieć na posunięcie przeciwnika przed zapisaniem go, ale musi zapisać swoje poprzednie posunięcie przed wykonaniem następnego posunięcia. Formularze z zapisem posunięć są własnością organizatorów zawodów i powinny być widoczne dla sędziego w trakcie trwania partii.

W trakcie mistrzostw USA w 2015 roku wybitny filipiński arcymistrz Wesley So, już w I i II rundzie sporządzał niedozwolone notatki na dodatkowym blankiecie, który chował pod zasadniczy zapis. Dwukrotnie sędzia udzielał mu upomnienia z tego powodu. Wesley wyjaśniał, że po opuszczeniu Uniwersytetu Webster, zamierza zostać profesjonalnym szachistą i te notatki są potrzebne dla jego rozwoju, jako szachisty. Twierdził, że nikt nigdy nie składał protestu z tego powodu. Być może uważał, że sporządzanie notatek na oddzielnym blankiecie (w latach 50-ych i 60-ych XX wieku kopie zapisu sporządzało wielu szachistów!) nie

narusza przepisu. So zaznaczał podwójny szach, możliwość trzykrotnego powtórzenia itp. i fakty, że myślał na czasie przeciwnika.

W ostatniej IX tundzie po 6 posunięciach Varuzhan Akobian złożył jednak reklamację do głównego sędziego Tony'ego Richa, że Wesley nadal sporządza notaki z przebiegu partii. Sędzia uznał reklamację Akobiana i przyznał mu punkt!

Wesley spokojnie przyjął decyzję sędziego, ale apelował do FIDE, że nie powinien ponieść strat rankingowych. Błędnie uzasadniał tym, że porażka wskutek dzwonka telefonu nie pociąga strat punktowych. Niestety to też powoduje straty punktowe, jak każda inna porażka, z wyjątkiem porażek walkowerem.

Naturalnie So skomentował postępek rywala tak: „Chciał zdobyć łatwy punkt”, co spotkało się z ostrą reakcją Hikaru Nakamury „To wstyd i brak szacunku dla partnera, obwinia wszystkich z wyjątkiem siebie, a on właśnie naruszył regulamin i przepisy gry”.

Komisja „Przepisów gry” oraz Komisja sędziowska FIDE wydały łączny komunikat, że sędzia IA Tony Rich (USA) podjął prawidłową decyzję. Główny sędzia dwukrotnie upominał Wesleya So o przekroczeniu przepisów i po raz trzeci słusznie zarządził porażkę.

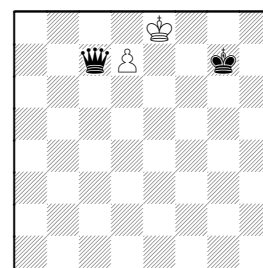
Jeszcze raz o zapisie partii

Jeden z czytelników napisał: „Arbiter musi dbać o to, aby przepisy były przestrzegane. Zapis partii musi być prowadzony jasno i czytelnie. Wielokrotnie oglądałem najróżniejsze „bazgroły” na zapisach partii, natomiast nie widziałem aby jakkolwiek sędzia zwrócił uwagę z tego tytułu. Zresztą nie bardzo wiadomo, jaką karę miałby ponieść dany delikwent.

Komentarz: „Ocena, czy zapis jest czytelny czy nie, jest w gruncie rzeczy subiektywna. W zasadzie prawie zawsze można odczytać posunięcia. Inna rzecz, że wielu zawodników z początku prowadzi czytelny zapis, a w miarę upływu partii, gdzieś około 20 posunięć, szczególnie przy zbliżającym się niedoczase, zapis jest często praktycznie nieczytelny. Czasami niektórzy nawet zapominają zapisać posunięcia. Nigdy jeszcze nie ukarałem zawodnika za nieczytelne prowadzenie zapisu i nawet nie słyszałem, aby jakikolwiek arbiter to zrobił. Ewentualnie można mu odjąć jakieś minuty, ale z pewnością nie należy uznać partii za przegraną!

Spryt i przepisy

W miesięczniku „Szachy”, w 1967 r. można znaleźć dość humorystyczny przypadek, przytoczony przez znanego ówczesnego arbitra IA Zbigniewa Millera.



Posunięcie białych

Pozycja jest oczywiście przegrana dla białych. Ale grający białymi postanowił wykorzystać ostatnią swą ostatnią szansę i zagrał **1.d7-d8**, pozostawiając na polu przemiany pionka. Grający czarnymi pomyślał zapewne: „Jeśli zagram **1...♞c7-f7+** to mój przeciwnik postawi na polu przemiany skoczka i zabije mego hetmana”. Wobec czego postanowił postąpić „sprytnie”, o naiwny! Wyszukał wśród zabitych bierek białego hetmana, zdjął białego pionka z pola d8 i postawił białą damkę.

Kiedy próbował dać matę **1...♞c7-f7X**, to biały spokojnie oświadczył - „Należy pobić dotkniętą figurę, białego hetmana!”. Partia zakończyła się remisem.

Poradnik Arbitra (139)

IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Turniejowe decyzje

FA Tadeusz Agaciński napisał: „Tempo P-5”, czyli tzw. „klasyczne blitze” wymagają stałej koncentracji, nawet superkoncentracji arbitra. Było to szczególnie ważne w turnieju granym w Hostomicach w Czechach, który w upalny dzień zgromadził rekordowo liczbę blisko 90 zawodników.

W sumie grano fair, ale był jeden ciekawy przypadek. Mianowicie, zawodnik „A” miał na zegarze „-0,00”, ale zawodnik „B” tego nie reklamował, zresztą może nie zauważył, to normalne w stresie. Kilka posunięć później zawodnik „B” wykonał nieprawidłowe posunięcie i zawodnik „A” to zareklamował. Dopiero wtedy zawodnik „B” zauważył, że zawodnikowi „A” już wcześniej spadł czas. Przyznałem wygraną zawodnikowi „A”.

Po turnieju, już przy piwie, wróciliśmy do tej sytuacji. Niektórzy twierdzili, że partia powinna się skończyć remisem, bo zawodnik „A”, mając „zero” na zegarze nie miał prawa do żadnej reklamacji. Naturalnie, zgodziłem się odnośnie reklamacji przekroczenia czasu, ale wiadomo z góry, że „Przepisy gry” nie są w stanie ująć wszystkich sytuacji i trzeba kierować się logiką. Ponadto w turniejach tego typu decyzja sędziego musi być błyskawiczna, nawet jak... nie zawsze jest prawidłowa!”.

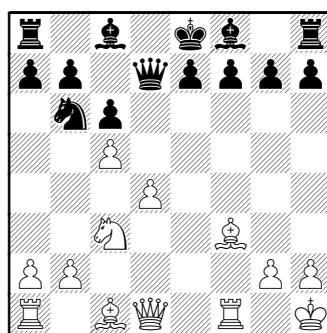
Komentarz A.F.

Sędzia podjął słuszną decyzję. Przekroczenie czasu nie przegrywa automatycznie partii, która może być kontynuowana, nawet gdy obaj gracze przekroczyli czas. Przegrywa dopiero przekroczenie czasu stwierdzone przez sędziego lub reklamowane przez jednego z zawodników. Natomiast zauważome nieprawidłowe posunięcie przegrywa zawsze. Nie ma znaczenia czy partia się toczy na przekroczonym czasie, czy też przekroczenie czasu było wynikiem nieprawidłowego ruchu.

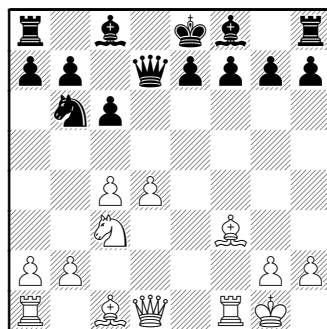
Upadek figury

W historycznej już partii

E. Steiner - E. Colle, Budapeszt 1926, 1.e4 ♖f6 2.e5 ♗d5 3.♗c4 ♗b6 4.♗e2 d6 5.f4 ♗c6 6.♗f3 d:e5 7.f:e5 ♗d4 8.0-0 ♗:f3+ 9. ♗:f3 ♗d4+ 10.♖h1 ♗:e5 11.d4 ♗d6 12.c4 ♗d7 13.♗c3 c6 14.c5



W tej pozycji Steiner przypadkowo rękawem stacił swojego króla z pola h1, który upadł na podłogę. Natychmiast go podniósł, ale pomyłkowo postawił go na polu g1.



Partię kontynuowano z królem na g1. 14...♗d5 15.♗b3 e6 16.♗:d5 e:d5 17.♗g5 f6 18.♖ae1+ ♗e7 Teraz następuje piękna kombinacja. 19.♖:f6 g:f6 20.♗:f6 0-0 21.♖:e7 ♖:f6 Jeśli król byłby na h1, wtedy czarne grałyby 21...♗:e7 i po 22. ♗:e7 ♖f1X. Ale obaj kontynuowali grę. 22.♖:d7 ♗:d7 23.♗e4 ♖f7 24. ♗g3+ ♖g7 25.♗f6+ ♗h8 (25...♗f7 26.♗f4!) 26.♗e5 ♗h3 27.♗h5 1-0

W analizie po partii, już po podpisaniu blankietów odkryto pomyłkę

i stwierdzono, że grano nieprawidłową pozycję. Protest E. Colle odrzucono, bo podpisanie blankietów kończyło sprawę.

Podobna sytuacja

Przed laty na jednym z turniejów w Niemczech jeden z zawodników stracił z szachownicy łokciem swego gońca, figurę tę podniósł z podłogi i postawił z powrotem na szachownicy. Gra toczyła się dalej i po pewnym czasie dziwnym zbiegiem okoliczności ten właśnie podniesiony z podłogi gońiec wykonał matujący ruch. Teraz jednak obaj zawodnicy zauważyli ku swemu zdumieniu, że zwycięzca posiada... dwa czarnopolowe gońce. Sprawa była oczywista: strącony przypadkowo gońiec został po podniesieniu go z podłogi postawiony na niewłaściwym polu i to w dodatku na czarnym, zamiast na białym.

W owym czasie, reklamacja odnośnie dwóch czarnopolowych gońców nastąpiła w chwili, gdy na szachownicy był mat - a więc po partii. Decyzja sędziego, odrzucająca protest była więc zgodna z przepisami.

Jednakże teraz wprowadzono do „Przepisów gry” taki art. 11.10. Zawodnik ma prawo odwołania się od każdej decyzji sędziego, nawet po podpisaniu formularza partii (patrz art. 8.7), chyba że regulamin zawodów przewiduje inny tryb postępowania.

Art. 8.7. Po zakończeniu partii obaj zawodnicy powinni wpisać rezultat i podpisać oba formularze do zapisu partii. Jeżeli rezultat wpisano nieprawidłowo, jest on obowiązujący, chyba że sędzia podejmie inną decyzję.

Arbiter musi dopilnować, żeby w regulaminie znalazł się punkt, określający możliwość składania protestu, nie później, niż godzinę po zakończeniu partii lub rundy.

Konsultowanie treści regulaminu, to jeden z obowiązków arbitra.

Poradnik Arbitra (140)

IA Andrzej Filipowicz

Z praktyki turniejowej

Puchar świata w Baku 2015

Dwa incydenty sędziowskie miały miejsce podczas Pucharu świata. W niezwykle ważnej partii barażowej (szachy szybkie) Wojtaszek-Giri, Holender dostał ostrzeżenie za poprawianie bierki na czasie przeciwnika, a naszemu reprezentantowi dodano minutę.

Mianowicie po wykonaniu posunięcia i naciśnięciu zegara Anish Giri, machinalnie poprawiał ostatnio postawioną bierkę. Po partii przeprosił Wojtaszka mówiąc: „Mam dobre relacje z Radkiem, po każdej partii omawialiśmy jej przebieg. Nie zachowywałem się właściwie w trakcie partii, bo po wykonaniu posunięcia i naciśnięciu zegara, poprawiałem bierki na czasie przeciwnika. Nie robiłem tego celowo tylko automatycznie, taki mam zwyczaj. Nie zdawałem sobie sprawy, że postępowałem niewłaściwie. Arbiter ostrzegł mnie i dodał, że jeżeli to się powtórzy, to zaliczy mi przegraną w partii”.

Komentarz A.F.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że Anish Giri przeszkadzał rywalowi. Sędzia postąpił właściwie!

Drugi przypadek był bardziej złożony.

W partii Ian Niepomniaszczij - Hikaru Nakamura, w decydującej partii w armageddonie (5'4"). Zdaniem Rosjanina: „Amerykanin stale gestykulował prowadził wewnętrzny dialog ze sobą półszeptem, uderzał silnie w zegar, niezależnie od posiadanego czasu i poprawiał figury. Wszystko to wpływa na przeciwnika i przeszkadza w koncentracji.

Szczególnie nieprzyjemne było poprawianie figur, bez słów, przy założeniu, że rywal zrozumie o co cho-

dzi. Czasem kładł dłoń na grupę figur, trzymał kilka sekund i po czym robił zupełnie inne posunięcie. Często poprawiał źle postawione figury na moim czasie”

(dop. A.F. - przypomina mi to czasy młodości, gdy duże grono doświadczonych zawodników 40-latków i 50-latków. analogicznie postępowało z młodzieżą. Teraz młodzi szachiści nie znają opracowanych całymi latami „tricków”).

„Najgorsze było jednak - kontnuje Ian - naruszenie przepisu dotyczącego roszady. W przepisach gry, które można znaleźć na stronie FIDE, powiedziano, że sędzia odpowiada za uczciwą grę i nie dopuszcza do naruszenia przepisów. Sędzia, który jest wyznaczony do danej partii musi ponosić odpowiedzialność nie tylko za prowadzenie zapisu partii, a tam było w tym momencie 4 sędziów musieli widzieć wszystkie naruszenia przepisów. Ale nikt nie zabrał głosu w sprawie roszady wykonanej dwoma rękami”.

(dop. A.F. Widziałem video z przebiegu tej partii i trudno powiedzieć czy Nakamura dotknął najpierw wieży, czy króla, czy też równocześnie obu figur - to były ułamki sekundy i nie sądzę, aby nawet siedzący obok partii arbiter był w stanie stwierdzić to w 100%, tym bardziej, że arbitrami są osoby powyżej 30 roku życia, których refleks jest wolniejszy od 20-latków. Tu trzeba nie tylko stwierdzić przekroczenie przepisów, ale zatrzymać niezwykle ważną partię.

Nie raz, nie dwa miałem do czynienia z analogicznymi sytuacjami i starałem się zawsze interweniować. Odpowiedzialność jest nieprawdopodobna, szczególnie, że będący tam sędziowie nigdy nie grali ważnej partii na wysokim szczeblu. Wśród obecnych arbitrów na świecie, a z większością

współpracowałem, co najmniej 95% sędziów boi się podjęcia takiej decyzji).

Przepisy gry są jasne, ale nie takie proste w przypadku roszady.

Mianowicie:

4.1 Wszystkie posunięcia wykonuje się wyłącznie jedną ręką.

4.4 Jeżeli zawodnik będący na posunięciu

a. dotknie swojego króla i wieży, to musi wykonać roszadę (w kierunku dotkniętej wieży), jeśli ta roszada jest możliwa.

b. celowo dotknie wieży, a następnie króla, to roszada w kierunku tej wieży nie jest dozwolona w tym posunięciu i taką sytuację regulują przepisy art. 4.3.a.

c. zamierzający wykonać roszadę, dotknie króla i następnie wieży i okaże się, że roszady z tą wieżą nie można wykonać, to zawodnik musi wykonać inne prawidłowe posunięcie królem, które może być roszadą w kierunku drugiej wieży. Jeśli król również nie może wykonać prawidłowego posunięcia, to zawodnik może wykonać dowolne prawidłowe posunięcie.

4.8 Zawodnik traci prawo reklamacji z tytułu naruszenia przez przeciwnika przepisów art. 4.1 - 4.7, z chwilą dotknięcia jakiegokolwiek bierki na szachownicy z zamiarem wykonania nią posunięcia lub zbicia.

Komentarz A.F.

Sprawa jest dyskusyjna. Nie ulega wątpliwości, że Niepomniaszczij nie reklamował naruszenia przepisów, a sędziowie nie zrobili żadnego ruchu. Reklamacja Iana po partii skierowana do Komitetu Apelacyjnego została oddalona.

W przepisach gry w cyklu MŚ 2014-2016 (są oddzielne!) nie znalazłem sformułowania: „Jeśli arbiter zauważy naruszenie art. 4, to musi natychmiast interweniować. Nie powinien czekać na reklamację zawodnika”, na które powołuje się GM Niepomniaszczij.